

NESTLÉ HENRI-féle gyermektáplisz.

Nagy diszoklevél.

Arany- Számos
érem bizonyítvány
különféle a legelső orvosi
kiállításokon. tekintélyektől

Gyári jegy.

A legkötelesebb táplálék szopós és gyengédkedő csecsemők számára.

Főraktárhelyiség Magyarország számára:
NERUDA NÁNDOR-nál Budapest.

Raktárak:

Kereskedők:
Thallmayer és Seitz,
Édeskuty L.
Kochmeister Fr. udóda,
Bráza K.,
Brunner és Flohr,
Fanta Károly,
Seidl József,
Szenes Ede,
Takács Lajos,
Vághy Lajos,
Weninger M.

Gyógyszeresek:
Angyal-gyógyszertár,
Fanser Antal,
Formágyi Fr.,
Frum István,
Pillich Fr.,
Öz. Schernhofer,
Scheich C.,
Schwarzmayr J.,
Sztupa György,
Török József,
Ör. dr. Wagner D.,
Ifj. dr. Wagner D.

s Magyarországon valamennyi gyógyszerárban.

ÓVÁS!

Egyedül valódi, ha a szeleneze
kivált valót, teteje a mellékelt
beiktatott védjeggyel van ellátva.
Jegyzet: A nem valódi szelene-
ceknél a tetején raggyról hiány-
zik központi raktár névleírása
F. Berlyak. 5992

Tömeges végeladás

szabadkézelt revolverek- és Lefauchaux-fegyverekből.

Mintán a gyárak pénzre van szüksége, lezártakat csak
költségek: a kinek szilárd fegyvere van szükség, iparkodjék vásá-
rolni, mintán arra soha többé nem lesz ilyenkedő kedvező alkalm.
Kaphatók még: néhány szabadkézelt revolver, 7 mm. 6 lövésre,
ponto-an 50 lépésre hordva, szabadk. vont. csővel, 1 db. a hozzáva-
tokkal és gyutacsokkal teljesen, szépen fényezve, frt 3.90, és frt
4.50, a jobbabból: 1 db. 9 mm. revolver, kettős moszással, vont. cső-
vel, 100 lépésre hordva, tok és gyutacsokkal, frt 4.50, és frt 5.50
ugyanaz teljesen 12 mm. nagyságú a frt 5. és frt 6. Minden revolver
keszesség mellett adatik: jól ki van próbálva, s a legjobb szabadkéz.
fogókkal ellátva. Csappantnyus puszkák, 1 csővel, frt 5, frt 6, 7,
ugyanolyan kettős vadászfegyver frt 10.50, 12.14. Valamennyi a
legjobb dömbezzel csővel. 5 egész 6 frtért a legjobb helyi-
revolverek, oly kicsinyek, hogy a mellényzsebben elrejtők, 6 löv-
és. gyutacsokkal. Lattich Lefauchaux vadászfegyverek, legjobb
munkákban, vont. dömbezzel és p-tökös-csővel, dombint frt
20.50, 24, 28 a legújabbak, vésettél vagy a néktil, jól átvizsgálva
és megpróbálva, keszesség mellett; frt 9.50, egész frt 12.50 a legjobb
szalon Flobert-fegyverek, hátultöltők, golyókapocsos vagy sörét
gyutacsos megöröthetők, keszesség mellett; hosszaváló vascsatlóval.
Minden le- és vadászkészlet hozzájárul megvásárolni a
nagy áru-raktárak irodájában
Bécs, II. Praterstrasse 16.

Bártfai ásványvíz

legtisztább égvényes vastartalnu savanyúvíz mindig
friss töltésben kapható

TOPERCZER Th. Alb.

bártfai ásványvíz szétküldési raktárban Bártfán,
Felső Magyarország.

Kapható minden ásványvíz-raktárban.
BUDAPESTEN: Édeskuty L., Frum gyógsz.,
Mattoni és Wille, Radoesay és Bányai, Weinberger
G.-nél. 5978

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

ELBESZÉLÉSEK.

Irtá

CSIKY GERGELY.

Ára füzve 2 forint.

TARTALMA: Gombos ur válópöre. — A végrehajtó.
— A félelmes szomszéd. — A 233-dik szám. — A
kis Viola. — Hervadt koszorúk. — Maláta ur kará-
csontfája. — Vasuti történetek. — A betegpólo.
— Zavaros történet. — Az új lakó titka. — Az arany-
haj. — A «báró és bankár» Palotán. — Kisvárosi
petyka.

MARGITSZIGETI GYÓGYFÜRDŐ.

Budapest főváros közvetlen közelében. 5904

35° R meleg artézi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és kő-
fürdők szabványosítottak — nagyszobák kert — 300 teljes kényelem-
mel berendezett szoba — társalgási terem — külső és belső fürdő-
naponta zene.
Kö-alakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező
eredményre használtatott: Kőszvény — az ízületek, izmok,
csontok ideghüvely, idült csúsz. A csúsz. kőszvény, erőművi be-
hatások, typhus után fellépő hidegek — Zúbak. — A csontbántal-
makat, csontvér, ízületi bajokat és kúrsértéseket követő elváltozások.
— Fájdalmas hegek, merevség, hidek. — Borbántalmak. — Vizeleti
nehézség. ek. — Méh- és hüvelybántalmak.
A hévíz belsőleg eredményre használtatott: idült gyomorha-
rutnál és alhasi pangásoknál. — A szigeten van 27-gyásztár, ellátva
mindennemű ásványvízzel; duna-fürdő uszók és nem uszók számára
Rendelő orvos: dr. Verzar. Bérletek: el egy a fürdő, mint a menet-
jegyek egy út és váltásánál árelengedés. — A szigeten lakó fürdőve-
dek a fürdő-használatnál és a menet-egyenél előnyben részesülnek.
A fővárossal óránként kétszer közlekedés.

A fürdő-idény május 1-én kezdődött.

A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában.

A margitszigeti felügyelőség.

ZILTZER J.

Budapest, Dorottya-utca 5-ik sz.

Magyarországon az egyedüli 5979

drágakő-köszörűlése és kőkereskedése,

a hol drágakövek és fél-drágakövek legzebeben mintáz-
tatnak, egybekötvevész-, domborított és műnyomdai
intézetrel és pecsétbélgyárral,minden e szakmához tartozó munkák a legúj-
nyosabb eredeti áron készíttetnek.

Művezető: SILBERMAN H.

drágakő-üzeműlése és vésnök.

Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Szerencsés esetben 400,000,

250,000, 150,000, 100,000, 60,000, 50,000, 40,000 márka

a hamburgi sorsoláson. Húzás július 7- és 8-kán. Sorsjegyek: egész 7 frt,

fél 3 frt 50 kr., negyed 1 frt 75 kr. 5985

Buseck J. főirodájában, Schweinemarkt, 21, Hamburgban.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-
utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

ESZNEK, ADATOK, ADOMÁK

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN NAPLÓIBÓL.

Összeállította

ZICHY ANTAL.

Gróf Széchenyi István arcképével.

Ára füzve 60 kr.

TARTALMA: Első rész. Komolyak. Hit. — Hazá. — Bölcsélet. — Nők. —
Vegyes. — Személyesek. — Második rész. Tréfások. Képzelt. — Családi.
— Vegyes. — Személyesek. — Autográfok.

A vadászat mestere.

Önképző gyakorlati útmutatás a vadászat kedvelői számára, vagyis
rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanu-
lása a megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével
gyakorolhatja.

Saját és egy ötvenéves vadász tapasztalataiból, a jeles kuttók nyomán írta

CSERSZILVÁSI ÁKOS.

Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás.

Ára füzve 80 kr.

Franklin-Társulat nyomdájában. (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.)

VASÁRNAPI UJSÁG

Költségtérítési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 6 * / Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt / Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / félévre ... 3 * / Kétfoldi előzetesekhez a postallag megfizetendő viteldj is csatolandó.

28-ik szám 1880.

BUDAPEST, JULIUS 11.

XXVII. évfolyam.

CAMOENS és VASCO DE GAMA.

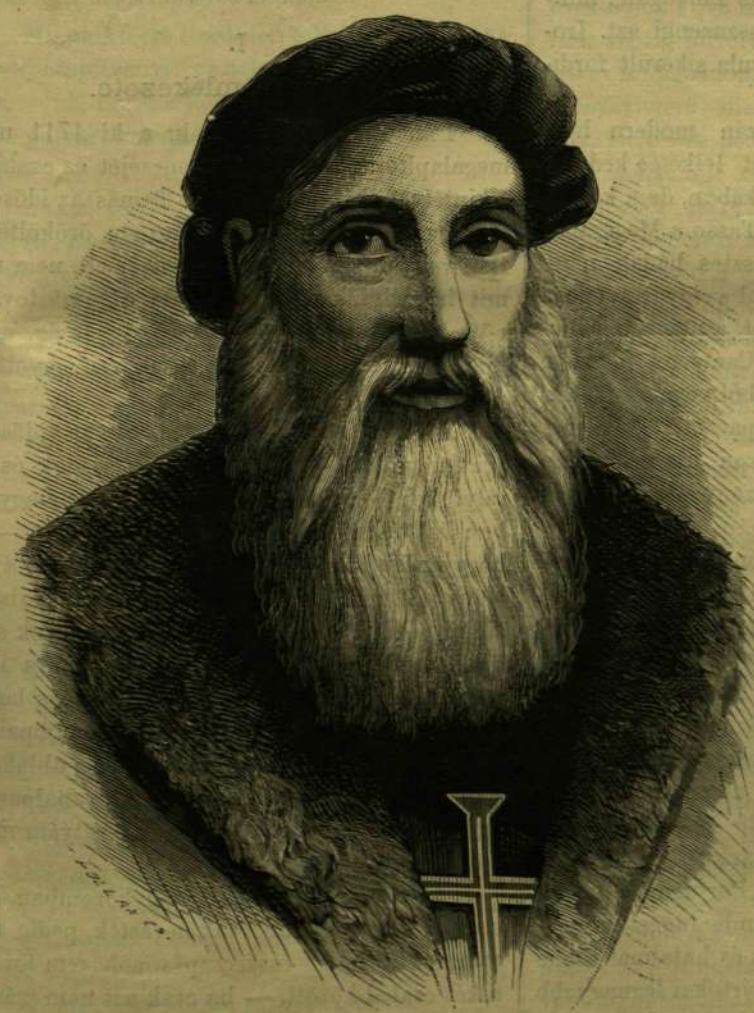
CAMOENS nevétől ép oly kevésbé választható
el a Vasco de Gamáé, mint a Homér ne-
vétől nem az Achillesé vagy az Odysseusé.
S midőn Portugall, az egykor nagy és hatalmas,
ma kis és jelentéktelen ország, egyetlen nagy
nemzeti költőjének halála háromszázadik évfor-
dulóját a m. hó 10-én megülte, a költővel együtt
ünneplente hőseket is, kinek nem csak a költő kö-
szönhetette hősenek tárgyát, de hazája is egykori
nagyságát és gazdagságát. Camoens épen az
által lett nagy költője nemzetének, mert hazája
o nagy emberét s nemzeti nagysága szerzőjét
vette hőseül.

Vasco de Gama, a ki először hajózta körül
a Jöremény-fokot, s Afrika déli csücskét megke-

rülve megnyitotta az utat Keletindia és a bá-
muló Európa szeméi előtt a kelet dűsgazdag kin-
cseit feltárta, első sorban saját hazájának nyitott
tért oly foglalásokra, melyek a XVI. században
a kis Portugallt Európa elsőrendű tengeri ha-
talmái s leggazdagabb országai közé emelték.
Vasco de Gama 1497-ben július 8-kán indult
keleti útjára. Leirhatatlan veszélyek közt jutván
el Indiába, melyről addig csak a legendák szól-
tak, az ókor hagyományai szerint, 1499-ben tért
vissza fölfedezési kincsével Liisszabonba s tette
le királya Don Emanuel lábához egy más világ-
rész hódolatát. Hálás hazája és fejedelme kitün-
tetésekkel halmozta fel; több ízben megtették
vele az utat, melynek kulcsát ő adta kezeikbe,
végre az elfoglalt tartományok alkirályává tevék
— bár ő inkább szeretne volna otthon élvezni
jól megérdemelt nyugalomát — s így érte el uj

meg új diadalai közt a halál is, Cochinban,
1524 karácsony estéjén.

A költő, ki az ujkor e nagy Odysseiáját
méltóan megénekendő vala, Luis da Camoens,
abban az évben született (1824), melyben hőse
meghalt. Így őket csak egy öltő választotta el
egymástól. S bár az epikus költő rendesen ne-
zete messzi óskorában, annak ködös mondái
közt keresi hőskölteménye tárgyát: de Portu-
gall költőjének hazája legújabb történetében
kinálkozott az egyedül méltó tárgy, mely mig
nemzete nagyságának és hatalmának alapját
vető eseményt tüntet föl, egyszersmind a hallat-
lan és képzeletet felülmutató kalandokban elég
anyagot nyújt az eposzi csodálatosra is, mely-
nek természet fölötti eleme nélkül, a hőskölte-
mény, hagyományos szabályok szerint, el nem
lehet. Camoens merészen és páratlan módon élt

VASCO DE GAMA.

CAMOENS.

a szabadsággal, melyet a hősköltemény mintái és hagyományai nyújtanak; a képzelet és természetselemélet képleges alakjait a görög hitmondai isteneivel és istennőivel vegyítette költeményében, melyben így a történelmi elemet a regéssel és csodálatossal vegyítette. Költeményét történeti tündéregének is nevezhetők. S a mi költői becsét különösen emel: a természeti tünemények, a lég és tenger játékaiknak és viharainak, veszélyeinek és csodáinak bámulatosan erős és költői leírása, a műben a világirodalomnak talán egy műve sem versenyez vele. Korunk legnagyobb természetdudosa, Humboldt Sándor adta ki neki a legdicsebb bizonyosságot a tengeri vihar leírásában való igazságról, a leg hatalmasabb költői képzelet mellett.

Camoens élete maga is egy regényes költemény, de a sötét színezettel a tragikus véggel. Családja előtte is mutat már föl kitűnő neveket. A költő ősatyja Vasco Pires de Camoens jeles spanyol költő volt és Spanyolország Galicia tartományából zárandokolt Portugáliába, hogy a castiljai második Henrik elleni csatákban részt vegyen. Nagyatyja tengerésztiszt volt s részt vett Vasco de Gama híres felfedezési utazásában. Atyja kalandos életet élt mint tengerész. Vajon Luis 1517-ben vagy 1524-ben jött-e világra, az vitás; meglehetősen átalánosan 1524-et tartják születése évének s Lisszabont szülővárosának, ámbár Coimbra, Alemquer és Santarem is a maga szülőtjének valja a nagy költőt.

Gyermekkorát Coimbrában töltte. Az ottani egyetemen nyerte kitűnő kiképzését is, különösen a történelemben és klasszikai irodalmakban. Hogy Homér kedvence olvasmánya lehetett, költeményének nem egy helye világosan mutatja. Mint fiatal nemes, tanulmányai végeztével a lisszaboni udvarnál jelentkezett, de ott nem volt szerencséje. Egy előkelő udvarhölgy, Attaide Katalin iránt gyuladt szenvedélyes szerelme, melyet ez is viszonzott, az udvartól való elűztetését vonta maga után. Hogy szerelmi buját feledje, hadi kalandok s veszélyek árjába dobta magát. Vitézül küzdött Ceutánál a morok ellen, de egy ellenséges golyó jobb szeme világától fosztotta meg. Nagyapja példája által vonva, ő is tengerre szállt, s don Fernando Alvarez Kabral tengernaggyal Goába ment s itt Alfonso de Noronya alkiráji diadalmas hadjáratához csatlakozott, majd a diadal után új veszélyeket keresve, a Manuel de Vasconcellos kalandos hadjáratában vett részt. Goába visszatérve, kezdett rég élt terve valószínűsítéséhez, hogy nemzete legnagyobb tényletét, a Vasco de Gama felfedező útját s Keletindianát a luzitanok (portugallok) általi meghódítását megénekelje, abban a nagy költeményben, melyet nem hősről, hanem nemzetről (mely annak valódi hőse) nevezett el „A luziádok”-nak. A költői természet azonban kalandokba és adósságokba keverte és sok ellenséget szerzett neki. S midőn az indiai kormányzat visszaéléseit s magát a kormányzót és a legelőkelőbbeket gúnyos és erős szatirában (Disparates na India) támadta meg, — kiutasított és Macao kelle menekülnie.

Az uton, a cambodzsai part közelében hajótörést szenvedett; de a tenger és vihar, melyet oly fölségesen énekelt meg, könyöröletetek voltak költőjök iránt s Camoens félben levő költeménye kéziratát baljában magasa tartva, jobb-jával evezve kijuthatott a partról s onnan Macao-ba.

Az itt töltött évek alatt, mintegy száműzetésben fejezte be nagy költeményét, mely hazája dicsőségét zengé s neki életében jutalmat ugyan nem, de az utókor elismerésében halhatatlansá-

got vala szerzendő. Mondják, hogy költeménye legnagyobb részét egy barlangban írta, Macao közelében, melyet ma is a Camoens barlangjának neveznek.

Öt év múlva más kormányzó jöven Indiába, megnyerte az engedélyt a visszatérhetésre; de előbbi ellenségei nem feledték el bosszúját, hitelezői sem követeléseiket s az adósság börtönébe jutott. Kiszabadulva végre, tizenhat évi távollét után visszatért hazájába, kész költeményeivel — de szerencsétlenül ottthon azzal sem alaphatott meg. A király elfogadta ugyan költeménye ajánlását, de magát a költőt maga elé sem bocsátotta, s oly csekély évdíjat rendelt számára három évre, mely száraz kenyérre sem volt elég. Babérág helyett koldusbotot kelle kezébe vennie: s maga, mint lovag nem koldulhatván, betegség által ágyhoz szegve nem dolgozhatván, hű szolgálója Antonio koldult számára Lisszabon utcáin. Végre kórházban végezte életét, 1580. június 10-kén.

Életének tragikumai nem abban áll, hogy halhatatlan költő léte nyomorban, száműzetésben, elismerés és jutalom nélkül kelle élnie, adósság börtönében s kórházban szenvednie s éhen halnia; bár ez is elég volna, ha a költő halhatatlanságának öntudata magában nem hordaná jutalmát s a jelen igaztalanságáért az utókorra hivatkozás kárpótlást nem nyújtana. Életének igazi tragikumai az, hogy meg kelle érnie nemzete dicsőségének, melyet megénekelt, hanyatlását, s hogy hazája bukásában, akaratlanul bár, ő is részes és annak egyik okozója volt. Hogyan? Költeménye befejezésében (X. én. 145 — 156 str.) királyához fordul s őt nagyra- vágyásra és merész, támadó harcra buzdítja a morok ellen. S a király, Dom Sebastian, vesztére, hallgatott a merész buzdításra — és hadal támadva meg a morokat, Alcazarquivirnél koronáját és életét vesztette. Spanyolország, melynek királya a kapzsi II. Fülöp, rég áhitott Portugall birtokára, felhasználta a jó alkalmat, hogy elnyelhesse a kisebb testvérországot. Hazája vesztének híre még életben találta Camoens-t, a kórház szalmazsákján

De költeménye azért halhatatlan marad. Nem csak az aláhanyatlott kis Portugall: minden mivelt nemzet nyelve visszazengi azt. Irodalmunk is birja Greguss Gyula sikerült fordításában.

A Luziádák az első igazán modern hősköltemény. Mig Dante saját lelke és kedélye élményeit festi isteni színjátékában, de a középkor sötét színezetével, mig Tasso a Megszabadított Jeruzsalem-ben a keresztes hadak nagy vallásos mozgalmához fordul s így az éposz tulajdonképeni éltető elemét, a nemzeti színezetét mindkettő nélkülözi: Camoens nemzete nagyságának legujabb korából véve tárgyát és ihletét, csaknem közvetlen tapasztalatokat zeng, maga is megtéve ugyanazon utat, kiállván ugyanazon veszélyeket és szenvedéseket, melyeket hőse.

Különös becsét ad művének, mint nemzeti hőskölteménynek a portugall nemzet s királyainak és nagyjainak viselt dolgairól beleszótt történeti elem, mely bár aránytalanul nagy tért foglal el a műben, ha annak hősei csak Vasco de Gamát tekinthetjük, de nem, ha a portugall nemzetet magát nézzük a mű tulajdonképi hőseinek, s oly részletek, mint pl. az Inez de Castro tragikái epizódja, az elbeszélő költészet legtrikább gyöngyei közé fognak tartozni örökre.

Camoens halála után Portugall 60 évig nyögte a spanyolok jármát, mig függetlenségét újra visszanyerte. Nagyságát és hatalmát többé soha. Kelet-indiai s afrikai birtokai legnagyobb részt idegen kézre kerültek, s ő, a ki az utat Európának oda megnyitotta, csak csekély osz-

talékat tarthatott meg a vívmányokból állandóan magának.

De Camoens, a költő dicsősége tulzengte a bérceket s áthatott a századokon. Nemzete, háromszáz évvel halála után, egyesítette hamvait s összefoglalta nevét költeménye hőseivel, dicsősége osztályosa, Vasco de Gamával. Azon a helyen, hol a nagy fölfedező 1497 július 8-kán partra szállott, a bélemi monostor emelkedik Portugall tengeri hódításai emlékeül, s e monostorba helyeztettek el most a költő és hőse hamvai, nagy ünnepélyességekkel, melyeken a király s a nemzet egyenlő érdelemmel vett részt. „Camoensnek a halás haza” e föliratot lengette az óriás fehér zászló, mely a diadalmenethez hasonló kíséretet vezetett az áthelyezésnél.

S most már a Camoens és a Vasco de Gama nevét és hamvait semmi idő nem választja el többé egymástól.

— á — r —

Jójj, oh nézd . . .

Jójj, oh nézd: a templomajtok
Mily hívólag integetnek.
— Halld a csöngetyű zenéjét:
Oh, imádlak, oh szeretlek!

Száll az ének égi szárnyon,
Egyre hőbben, egyre jobban.
— Halld a csöngetyű zenéjét:
Szívem érted égve dobban!

Tömjénillat szerte árad,
Fényt lövell az oltár, ablak.
— Halld a csöngetyű zenéjét:
Soha, soha el nem hagylak!

Kéz a kézben ég remegve,
Szem sugára összevillan . . .
— Halld a csöngetyű zenéjét:
Holtomiglan, holtodiglan!

Indali Gyula.

JOBB KEZEM.

ELŐSZÓLÁS.
IRTA **BAKSAY SÁNDOR.**

(Folytatás.)

I.

Pályám emlékezete.

Dán Elek dédapámnak, a ki 1711 után megalapította a maga szerencsés és családja tekintélyét, két fia maradt. Tamás az idősebb és Barnabás az ifjabb. Egyformán örökölték a Dán vagyont, s mig a két testvér élt, nem volt mit irigyelniük egymástól. De a mint tovább nőtt és távolodott egymástól a két ág, azon arányban emelkedett az egyik és fogyott a másik.

A Tamás-urak, — a hogy az idősebb ágat nevezték, — hivatalok, házasságok és királyi kegy segítségével terjeszkedtek vagyonban és tekintélyben. A Barnabás-hadat, — a hogy az ifjabb ágat csufolták, — fölverte a sok leány, kit mind pénzzel, záloggal kellett kiházásítani, e miatt aztán el is fogyott a sok szép örök, úgy hogy az én szegény atyámra nem maradt már egyéb, mint a terjedelmes belső-ségű ős udvarház, mely a Hernád jobbpartjáról irdi bámulattal szegzette kilencz ablakát a Tamás-Dánok kastélyára, mely a balparton ragyogott, s melyben Dán László bátyám mondotta magát urnak.

A két udvart az én legénykoromban már széltere két szomszédvárnak nevezték, pedig tudtommal hevesebb összecsapás sohasem történt a két család között, — ha csak azt nem számíthatjuk fel, hogy Dán Lászlóné némén egy alkalommal valamelyik nagynénét a Barnabás-ágból

tensasszonyoknak szőlített, s midőn ezért atyafiságosan rendentassítottat volna, azzal vágta ki magát, hogy „legyen hát Nagysága, ha a tens címét keveselli”. Továbbá hogy én szerencsés voltam Dán László bátyám elsőszülöttét a világrajövetelben két hónappal megelőzni, előre a család-alapító *Elek* nevét elbitorolni, mely miatt László bátyám kénytelen volt melegegdnü a szintén szépen hangzó — (de mégsem Elek) — Albert névvel, s egyszersmind ráizenni apámra, hogy szegény legényt nem illet az Elek név.

Az sem sok a halálos gyűlöltre, hogy László bátyámnak, mikor partja főszolgabíróságra juttatta, csak egy szavába került volna apámat eskütté választatni, de egy szót sem szolt mellette, a mint ezt a családközi törvények minden ellenségeskedés felfüggesztésével megkövetelték volna.

Az sem sokat nyom a latban, hogy a két gyerek Albert és Elek, fürdés alkalmával nem egyszer megpróbálták egymást a Hernádba fojtani vakáció alkalmával, s a mi a Hernádban nem sikerült, azt újra kezdték a Bodrogban; — hogy a Hernád két partja egész vakáción keresztül folytonos csatározási vonal volt, — eleinte kövekkel, később, mikor nevedtünk, nyilakkal. A köhajtásban én voltam az ügyesebb; a nyilazásban Albert a szerencseesebb. Az ő íreit gyakorlott öregbérés készítette, mig nekem magamnak kellett jól-rosszul összehákolnom a számszerijaimat.

Az sem keserített el bennünket, hogy kezdetül fogva egy iskolában tanulván, Albert mindig előttem ült. Pedig ha rám bízták volna, én jó lélekkel meg mertem volna esernélni az érdemhelyet. No de Albert nem volt rossz tanuló.

Ezen osztályozásnak természetes következése volt az is, hogy azt a néhány forintnyi ösztöndíjat, melyet valamelyik Dán rokonunk oly körülírással alapított a kollegiumban, hogy az mindig a Dán-családból való stb. ifjunak adassék, rendesen Albert tette zsebre, mivel az alapítványi levélben körülírt sattsóbbiknek Albert felelt meg legsattsóbbibb módon.

Mikor Albert tizedszer tette zsebre az ösztöndíj-alapítványt, ez jeladás volt arra, hogy mehetünk mind a ketten (és még valami ötvenen) patvariára, ha akarunk, mert elvégeztük a jogot.

Ekkor történt az, hogy László bátyám átkiáltott atyámba, hogy a Hernád partján ögyelegek, egyik innen, másik tul.

„Barna hé!”

„He!” felelt vissza atyám.

„Mit csinálsz a fiaddal? Tovább tanul, vagy patvariára megy?”

„Még nem beszélünk róla. Elebb pénz kellene.”

„Tudod mit? Megveszem az udvarodat.”

„Hát aztán?”

„Adok érte ötezeret, vagy ennyi értékű földet.”

„Jó lesz biz a Laczi, csak abban állapodjunk meg elebb, hogy furkósbottal irjam-e alá a szerződést vagy töltött puskával. Majd ezt még izend meg!”

Ott hagyta; komor arccal szobámba lépett, s kegyetlenül megcsapta öklével az asztalt. „Átkozott legyen az a Barnabás, a ki ettől a háztól megválk. Éles fiam! halod-e ezt? Én már vén vagyok arra, hogy a Barnabás-ág régi fényét visszaszerezem; nem is úgy indultam, nem is úgy vénültem meg: de te megteheded, tudd is meg. Ugy áldjon meg az isten!”

„Utban vagyok már apám!” mondtam, csak hogy keresztutra jutottam, most nem tudom

merre forduljak? Patvariára, azután jurátusnak. — — —

„Ó fiam, az még messze van. Elebb egy kis kerülőt kell tenned azon a gyaloguton, melyen szegény legények szoktak járni. Elebb a theologiát elvégezd, azután egy esztendeig elpálgatsz a kollegiumban, mig valami tanítóságra alkalmazznak. Ott a fizetésed három esztendőn megtakarogtad, hazá hozol egy tetéz-szakajtó huszast, azon vehetsz kardot, kalpagot, átlát.” . . .

(A mai fiatal, kivált a pesti, a kinek még hátán a tojásbéj és már doktorkodik, el sem hinné, hogy elődei közül igen sokan ilyen csigalépcsőn jutottak el a jurátussáig. Előbb elvégezték a jogot, azután kitanulták a papságot, két-három évig tanítóskodtak s még azután mentek jogi gyakorlatra. Mégis kapott feleséget valamennyi.)

„Ez hosszú ut lesz atyám!”

„Majd vége szakad. Nem te vagy az első, sem utolsó a ki megjárta ezt az utat. Lám ez az udvari ágens, meg az a jurium direktor, hát még az a híres ügyvéd, aztán ez s ez septemvir, és még amaz a hatalmas követ . . . Egyből sem lesz ember, a ki így nem tesz.” . . .

Ez volt az én apám nézete, melyet én el is fogadtam, végre is hajtottam egész a szakajtó huszasig, hogy visszaszerezhessem a familia régi fényét.

De a szakajtó huszassal együtt nehezedett rám a huszonöt esztendő is, melyet az ötvenes urak akárhogyan magasztaljanak az élet magasanak — a minthogy az is — én mégis nehezelttem, ha Albertra gondoltam, ki azalatt mig én a szakajtóba takarítottam, megjárta a külföldet, kiállta a gyakorlati éveket Senki Pál ó nagyságánál, csörtette a jurátusi kardot, sőt szegre is akasztotta már, és a tiszteletbeli aljegyzősen jártatta az esztét akkor, mikor én még azon tűnődtem, hogy ki mellé szegődjek patvaristának. És a mely napon ő tiszteletbeliből két év múlva valóságos aljegyzővé lett, én még akkor tettem le a patvarista tollat, s egyszersmind szereztem meg a jurátusi kardot és kalpagot.

Kész jurátus lettem, igaz, hogy huszonhét éves fejfel. Jövő héten indulok Pozsonyba. Február végéig fölvergődöm, ott segitem a törvényt hozni a főispánomnak, 1849 őszén haza jövök, kineveztem magamat tiszteletbeli aljegyzőnek, 1850-ben pedig lánását török Albert öcsém-mel, akármiféle tisztségre kívánczik is. Abauj vármegyét nem a Hernád osztja többé két részre, hanem a Dánok. (Tudnivaló hát, hogy az én kardom n-gyvennyolezadiki termés.)

Napról napra rendeztettem, rakosgattam, miközben atyám folytonosan a család régi fényével tépelődött; számított merésznél merészebb eshetőségekre, melyeknél fogva remélte, hogy a Barnabás-kastély fölbe emelkedik a Tamás-kastélynak. Én is segitettem neki szívből, gondolatban.

A készülődési napok egyikén levelet hoztak atyámnak, melyet ő végigolvasott; azután nekem nyújtotta.

Olvasd fenhangan, hogy anyád is hallja. Átvettem és elolvastam, a mint következik: „Tatárszállás. Az urnak igaz hű szolgálója Dán Biró György földesgazda. Nemzetes és vitézlő Atyafi uram! Kivánom, hogy ezen levelem jó egészségből találta legyen az urat és uri házanépét. Nem tudom, nem veti-e meg ezen bátoroság soraimat, melyekkel az urat Atyámfianak vallo: de nagyon kérem, ne itéljen el addig, mig levelemet el nem olvassa. Én ugyanis alább is megnevezett Biró György vér szerint való atyafiságomat tartom a nemes Dán nemzetséggel. Mert igaz ugyan, hogy mostani nevemen Biró György vagyok, de a Biró név csak

ugy ragadt az atyáimra, kik azt hagyták emlékeztetbe, hogy az ősatyánk ezeltől 150 esztendővel onnét felülről származott Dán György, és édes testvére lett volna Dán Elek nevű nagy uri embernek; hanem a mi nagyapánk a kurucokhoz csapott, és a kurucz világ után lebujsodott ide az alföldre, itt megházasodott és jószágos nyájas emberré lett. Még a fia is Dán Ferencznek írta magát, a ki tanácsbeli ember volt. De volt akkor itten egy pap, a ki neki komája volt, az mindig biztatta, hogy mondjon le a zsidós nevérol, mivel hogy Dán zsidó! azt tenné: Biró. Nem tudom igaz-e? Még akkor a papoknak nagy hatalmuk volt, nem kellett a királytól kérni nevet, hanem a mit a pap akart, az lett meg, tehát a nagyapám is könnyen megvált a szép nemesi Dán névtől a maradék nagy kárára és Birónak hivatta magát. De azért a Dán nevet sem vetették el végkép, mert itt minket mindenki Dán-Birónak hív, hogy megkülönböztetődjünk a többi elegyeből Biróktól, a kik között vannak jó emberek, de vannak bizony selejtesek is, a kiket szegénylünk. Ezért szeretnénk visszaszerezni az igaz nevünk, és azzal együtt a nemességünket is, mert nagy szegény volt az nekünk a mult hónapban is, hogy két béresem elkérleldözött a tisztujtásra, mert nemes legények; nagyuramnak pedig legfeljebb a csősz-fogadásba volna szólója, ha az Isten annyi módot nem adott volna neki, hogy maga tarthat csősz.

„Meg ne itéljen az ur, nemzetes uram ezen utóbbi szóert, mert nem akar ez dicsekedés lenni, hanem csak azt akarom vele értetni, hogy a ki az urhoz, nemzetes uramhoz ezen levél által folyamodik, nem épen alpári ember, hanem tisztességes, a ki becsülettel öregbítette a vagyonát; előljáró vagyok a városnál is, az ekleziánál is, és semmi familia szegvent velem nem vall.

„Ha hát az ur nemzetes uram nem állallana engem atyafiságába fogadni, azon kérem, legyen segítségemre a maga familia levelében kikeresni, ha vajjon ama nagyuri Dán Eleknek törzskéből származik-e az ur, és volt-e annak valóságos György nevű testvére. Mert ha volt, akkor én megbizonyitom, hogy ez a György az én szép-apám volt és Isten segítségével és az urnak nemzetes uramnak jóakarataiból nemességemet visszaszerzem. Tudnék én nemességet pénzen is venni, de nekem nem kell az ilyen ócska szerszám, hanem a magamé.

„Ha ezen levelem kedvességet talál az ur előtt, a jövő napokban magam is tiszteleltre leszek az urnak és nemes háza népének, úgy igyekezném, hogy se méltatlannak, se haladat-lannak ne találtsam. Addig is maradván” stb.

(Folyt. követc.)

Képek Bukarestből.

Bukarest, 1880. május.

„Dimboviza apa dulce, Ceau-bra, mi sse mai dulce.”

Ez a motto azt tenné, hogy a Dimboviza folyócskának, mely Bukarestet keresztülfutja, a vize édes, és a ki ebből egyszer ivott, az onnan többé nem kívánczik el; hanem én igazságot adok annak a fordítónak is, a ki a „bea” szót (iszsa) „bó”-nak mondta, és a versecske olyanformán lett értelmezve, hogy a Dimboviza vize lehet ugyan édes, de ökr az, a ki azért itt akar maradni.

Bukaresttel olyanformán vagyunk, mint egy szini előadással. Látjuk a szép függönyöket, pompás paloták, rengeteg erdők, ligetes berkek, eldoradoi kertek vannak rá festive, de a valóságban bizony csak festett kép az. Sok még itt a keleti, a primitiv; az egész csupa ellentétből áll; egy-egy helyen, de elszórtan áll paloták: Grand Hotel Boulevard, Palatul Dacia, nemzeti színház, akadémia stb. mellett szerény kisdé ház veszélyeztetni a mellette elhaladókat, fabur-

VIZÁRUS.

ÁLDÁST OSZTÓ PAP.

kolat, aszfalt, gránit-kövezet, pocsolva, tyukszem-csináló kövezet egymást váltják föl egy rövid séta alkalmával; de tagadhatatlanul gyorsan és a mennyire már kedvezőtlen fekvése engedi, igen gyorsan mosatja szennyését, hogy rövid időn ünnepi ruhájába öltözködjék.

Legszébb, sőt valóban impozáns kép tárul a «Gara Filaret» indóház magaslátáról az érkező elé, — nagyszerű paloták körrajai, — a csaknem beláthatatlanba nyúló város területén mindenütt elszórva fölemelkedő templomok kupolái, kertek, szőlők, lejtős dombok elsimulnak a városból felszálló gőz, füst, por ködében a néző szemei előtt, és bizonyos mythikus színezetet nyer, de midőn leereszkedve a hegyről a Strada Junie, — onnan a Strada Rahovei vé-

gigme gyünk, nagyon hamar kiocsudunk ábrándunkból, kellemetlen érzésnek kell hogy megleljen a sok laczi-konyhára emlékeztető sült rák, olajban pergelt hal és más, utcára öntött megnevezhetetlenség boszantó szagára, — míg a Dimbovicza kis és piszkos folyón áthaladva egyszerre a város közepén találjuk magunkat.

A város öt «Comissió»-ra van osztva; a veres, kék, zöld, sárga és fekete kerületre, — mind a policzia, mind a posta e szerint van berendezve. Ámbar 200 ezer lakosnál alig számlál többet, de kiterjedése oly nagy, hogy fél milliónak is helyet adhatna. Különösen a posta igen jól van rendezve, — minden kerületnek, és ezekben ismét minden utcának megvan a maga levélkihordója, a kik apró mokány lovaikon

poroszkálva haladnak a duzzadt tárcza tartalmát szétosztani. A rendes levelek igen kényelmesen adathatnak át; de hát Marincea ugy szeretné, hogy a neki szólót csak neki adja át a lovasnyargoncz. De még fel is kell hogy olvassa előtte, mert ő olvasni nem tud, a levélben pedig olyan tárgyak lehetnek érintve, melyeket ő rajta kívül csak a kihordó tudhat meg; így történik aztán, hogy egy-egy utcasarkon látjuk «Nene Joniczát» a Todor Tabakár Marinczájával karbonari titokzatossággal összebujva konferálni.

Ha én nagy városba megyek, hol még nem voltam, szokásom a külvárosokat kalandozni be; — a belvárosi élet minden nagy városban egyenlő. Utcasarkon ácsorgó uracsok, kávéház, kiosk, lótas-futás, kirakatok, s a többi. De

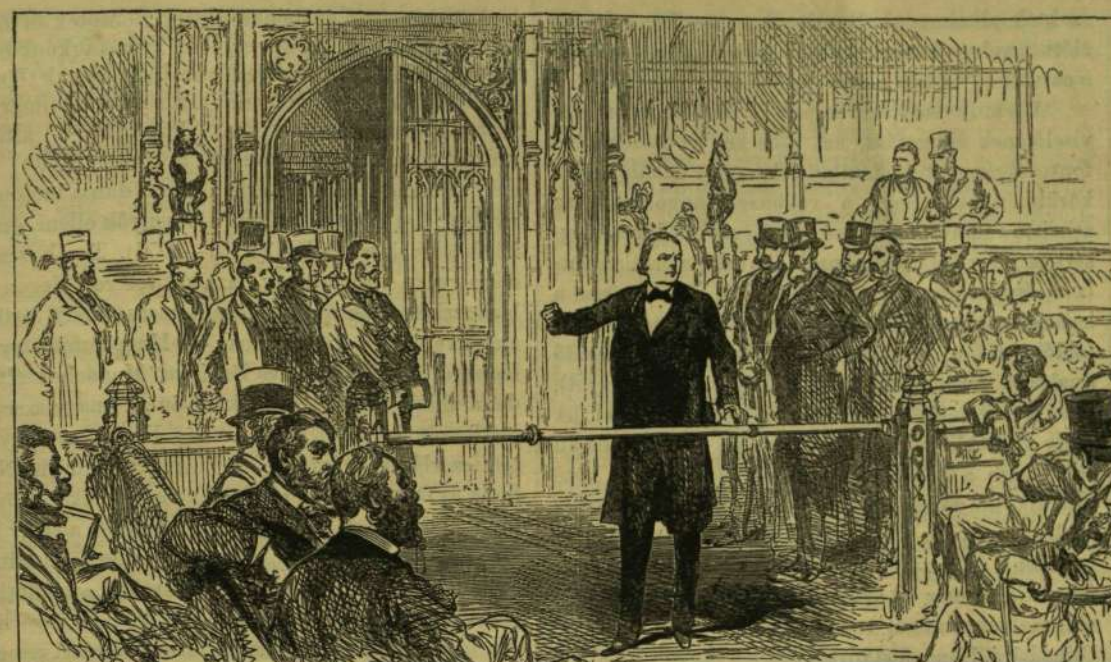

POSTÁS A KÜLVÁROSBAN.

CZIGÁNY MUZSIKUS.

KEPEK BUKARESTBŐL.

BRADLAUGH AZ ALSÓHÁZ KORLÁTA ELŐTT.

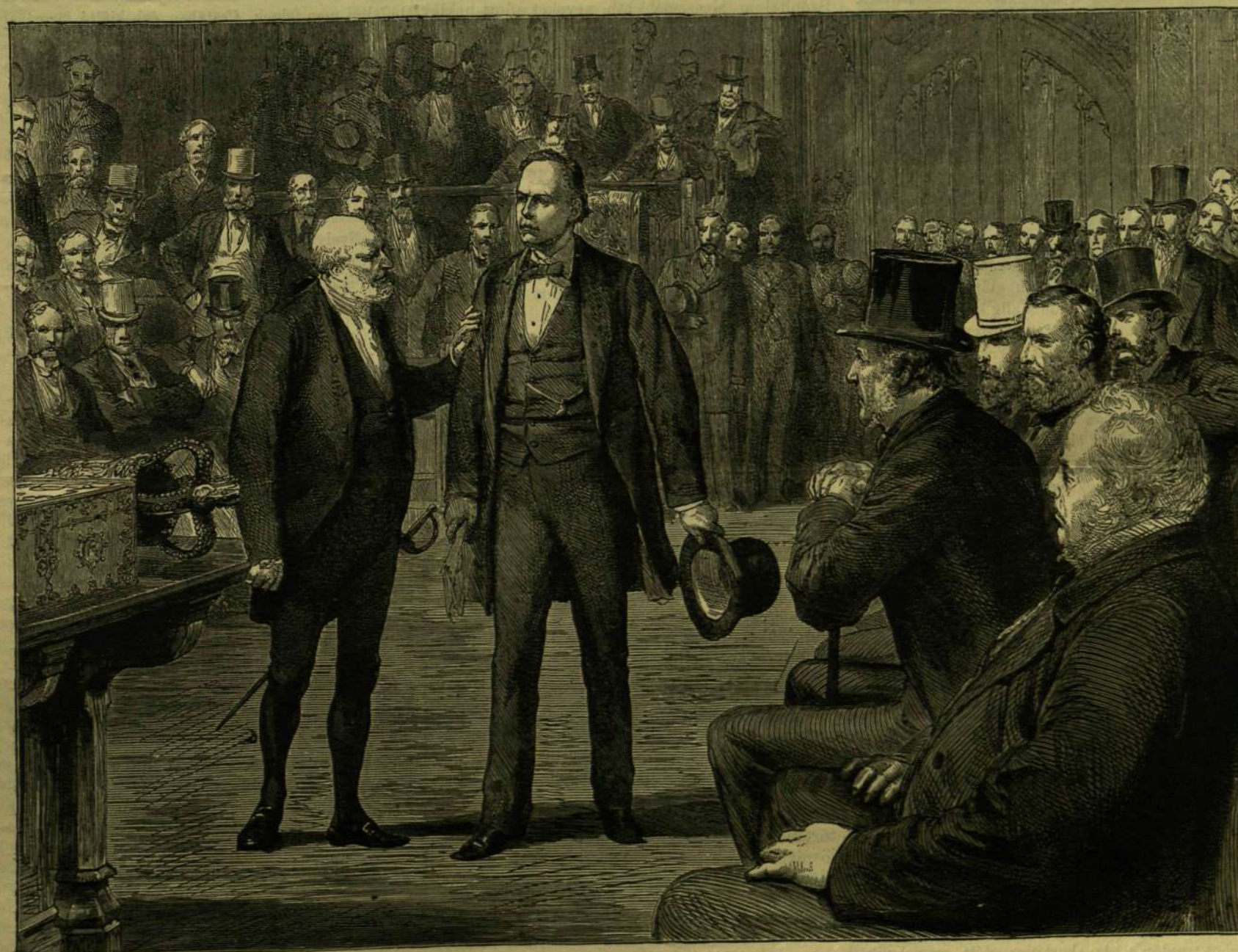
A FOGOLY ÉS PORCOLÁBJA.

a külváros, az már az ország eredetiségeit képviseli; — itt is a «Tirgu d'a fara» — a heti barmvásár megtekintése a legháladosabb tapasztalat-gyűjtő hely. Sokszor elnéztem a vásár utáni áldomásozást, a zujka — gyenge szilvápálinka — melletti sok szerencsekívánást, — a kupeczek fondor dicséretését és különösen az elmaradhatlan «lautár»-ok zenéjét kísértő dallamokat, — «Toate Bucuresti négra, numai Casa vostra alba» — az egész Bukarest fekete csak a ti házatok fehér» — vagy «Domnule Primarule, haja dara haj» — és más efféle igazán népies, szép és egyszerű dalokat; — három rongyos cigány, de sőt sokszor egy is elég, hogy lelket öntsön a már fölhevült kedélyekbe,

— egy hegedűs, kisérve egy gitár-féle pengető lanttal, — ha már aztán még egy fluérár is hozzájuk csatlakozik, akkor aztán a banda igazán nagyszerű. — E fluérár egy menedékesen kurtára vágott nádcsovékből összeállított szer, melybe beléfújva igen éles, de ha megszokja az ember, nem kellemetlen hangot lehet előidézni, és mivel a skála szerint igen ügyesen van összerakva, bármilyen dallamot tudnak vele ügyesen kísérni.

A külváros — de sőt a város közepe is — hemzseg a sok pópától, magas «Potkáp» süvegűk, hosszú talárjuk, mely bõ redőben köríti ő atyaságát, tisztességes külsőt kölcsönöz nekik, — kötelezőleg viselt nagy hajuk és szá-

kálluk, szép férfias kinézésük, közelebből ősmerve pedig kivétel nélkül «liberális» gondolkozásuk megnyeri a velők érintkezést. A román nép nem bigott, de sőt nem is buzgó vallásos, ámbar fölötté sokat tart az ő «krestm» keresztény voltára, hanem mondhatnám inkább indifferens; — mindenesetre az egész világ «egyedül üdvözítő ő hitü vallás» «pravoszlavnik» orthodoxa követői között annyira kimagaslanak türelmesség dolgában, mint a magyar római katolikus a többi katolikus felett. — Az igaz, hogy lelkeszét megszentelt atyának, «Szfincitu Parinte» hívja, de azért az első összezördülésnél igen sok baja van ő atyasága szakállának; de zsák megleli foltját, a szent atya sem sokat

GOSSET, A HÁZ RENDŐRE, AZ ELNÖK INTÉSÉRE ELFOGJA BRADLAUGHOT.

BRADLAUGH ESETE AZ ANGOL PARLAMENTBEN.

tréfál hiveivel. — Az új metropolita új formaruhát, hasonlóan az erdélyi oláh papok viseletéhez, rendelt viselni. Egyet azonban nem hallgathatnak el és e szerény lelkészek örök dicséretére megemlítem, hogy midőn Havasalföld annyira jutott a demoralizációban, miként már minden hivatalos irat, — nyelv, törvénykezés sőt templomi szolgálat is görögül, sőt egy időben szlávul volt rájuk erőszakolva, ez egyszerű férfiak tartották fenn a nemzetiséget a népben, és hogy ma a román nép román, legnagyobb részben ezeknek köszönhető.

Vízen kezdtem, vízen végzem. — Megfoghatatlan, hogy lehet el egy 200 ezer lelket számláló város, mint Bukarest, jó ivóvíz nélkül; a Dimbovieza egy kis folyócska, mely alig 10—15 méter széles, alacsony vízállású folyócska, — e mellett a város minden csunyágát magába szedő csatorna látja el vízzel a várost, részint az utcák sarkán felállított kutacsokkal, hová a vizet az emelőgép taszítja fel, részint a képkünnön látható vízihordó «szakadziu» segítségével. Van a Filaretén — a város déli, és a «Ferestreon» a város északi részén igen kitűnő ivóvíz, pompás ízű források, de részint a tövolság igen drágává teszi, hogy mindenki elláthassa magát szakadziuval, és onnan igyek, részint sokkal kevesebb, semhogy a város szükségletének megfeleljen.

Feriz.

Bradlaugh elfogatása.

Lapunk múlt számában közöltük a rövid idő alatt híressé lett Bradlaugh angol képviselő arczképét, ki, mint tudva van, magát nyíltan istentagadónak nevezte s ezért megtagadta az esküt, melyet a parlament új tagjának le kell tenni, mielőtt székét elfoglalná. Elmondtuk már, hogy az eset mily nagy vihart költött fel s hogy ennek következtében a ház elnöke az angol parlamenti szokásoknak megfelelőleg Bradlaughot a ház fogságába is bezáratta. Azóta a merész és macakos képviselő nemcsak kiszabadult fogságából, de megengedtetett neki az is, hogy az eskü helyett egyszerű fogadalmat tegyen le. Az ügy, melyre vonatkozólag Angliában közel hatszáz, részben igen zajos meeting tartatott, azzal ért véget, hogy Bradlaugh megjelent az alsóház ülésében, s mely csöndben az asztal elé állva, kívánta, hogy eskü gyanánt a fogadást lehesse. A jegyzők egyike fölolvasta előtte a fogadalmi szöveget, s aztán Bradlaugh aláírta a regestromot (Roll of Parliament) s Sir Ecskine May (a ház főjegyzője) bemutatva őt az elnöknek, ki szertartásosan kezét borított vele, mire Bradlaugh elfoglalta helyét a házban. Az egész ceremónia alig keltett némi föl-tünést, de midőn Bradlaugh a Westminster-Hallból eltávozott, bírói meghagyást (Writ) adtak neki át, melyben 500 fontnyi bírság-fizetésére szólították föl, mivel eskü helyett fogadást tett, a házban helyet foglalt s a szavazásban részt vett. Ha ez így megy tovább, Bradlaugh az ülésnek végeig — ha az üléseket rendszeren látogatja — körülbelül 50,000 fontot vagy félmillió forintot fog fizetni. A bíróság még azon az állásponton van, hogy a ki eskütel nélkül vesz részt a parlament szavazásaiban minden egyes esetben 500 font bírsággal büntetendő.

Bradlaugh fogsága egyáltalán nem volt kellemtelen. Midőn Gosset ezredes, a ház rendőre, az elnök (speaker) megbízásából elfogta, egyszerűen gyöngéden érintette vállát, mintegy az erőszakosság kifejezésére s ő nyugodtan követte őt a Westminster palota toronyszobájába, mely bármily egyszerűen van is butorozva, csak ablakrostélyai által sejteti, hogy börtönül is szolgál, különben igen kényelmes lakószobának látszik. Bradlaugh rendszeren nem is volt magában, két leánya vagy legalább egyik a kettő közül folytonosan ott volt vele s ők kísértették a theat számára, egy másik asztalnál pedig titkára foglalt helyet, hogy az időben nagyon is megszapordított levelezéseit folytassa. Rövid fogságából kiszabadulva, azonnal megjelent a parlamentben, de ott rövid ideig maradt.

Egyik képkünn azon jelenetben ábrázolja Bradlaughot, midőn a ház «korláta» előtt megjelenik. E korlát részöl készült egyenes rud, mely a bejárásnál a pad sorok előtt van alkalmazva, de igen ritkán

szokták alkalmazni. Bradlaugh ez esetben a korlát előtt igyekezett magát védeni a ház talma daczára s ez volt egyik oka elfogatásának.

Bármily nagy zajt csapott is Northampton képviselőjének elfogatása, azt nem kell az ő személyes fontosságának tulajdonítanunk, mint inkább azon körülménynek, hogy a vakbuzgó angoloknál az atheista vakmerő fellépése s az ősi szokás durva megsértése nagy feltűnést okozott. Az eskü a parlamentben régente nagy szerepet játszott s különösen a katolikusok ellen használtatott fel; s most, midőn zsidók, sőt az esküvét határozottan megtagadó quakerek is vannak a házban (köztiük a híres Bright), Bradlaugh esetét is csendesen intézték volna el, ha ő oly tüntetőleg nem lépett volna fel. Általában Bradlaugh a közönségesebb fajú demagógok közé tartozik, kik forradalmak kezdetén s utcaiz zavargásokban nagyobb szerepet is képesek játszani, de vezérteni és eszméket adni nem. Lapunk egyik munkatársa már 10 évvel ezelőtt jelen volt egy ülésen, melyet az angol republikánusok akkori vezére, Dilke báró, Londonba hívott össze s ott volt alkalma tapasztalni, hogy a különben méltóságos magatartású gyűlést Bradlaugh piszkos személyeskedései az angol királyi család egyes tagjai ellen oly izgatottá tették, hogy a jelenlévők csaknem öklökre mentek egymással. Rendes viszonyok között ily agitatornak tartós szerepe nincs s most nyert dicsőségét is valószínűleg csakhamar elmossa az idők árja.

A halmok.

Alig van helység a széles Alföldön, melynek határán egy-két halom ne vonná magára az utas figyelmét. Úgy emelkednek ki a rengeteg síkság közepéből, mint egy-egy buborék a csendes tó tükörén, ároknak vagy mélyedésnek nyoma sincs körülöttük, mintha csak maguktól dagadtak volna fel a földből, s ha emberi művek: nem lehet kitalálni, hol vették hozzá a tömördek földet? Őhalom, Vashalom, Kóhalom, Széphalom, Messzelátó stb. neveket adott nekik a nép, rendszeren a kukoricacsöszök használatuk örömlum, itt-ott egy szélmalom motóllal tetejökön, de ki építette őket, mikor és mi célból, a góthok és szlávokkal kezdődött és a XIII. században a tatárokkal végződött népvándorlások alatt Ázsiából Európába tudólok fájoknak, avagy tán történelmeti időkben származnak, azon népektől, melyek a görög és római kor előtt czölöp-házakban laktak, kő és bronzfegyverekkel védtek magokat, s kiknek ivadéai lehetnek a *baszkok*, az *arnauták*, a kiveszett trákok és dákok?

És vajjon a csatában elesettek hányták-e rakásra s hordtak rájuk földet, vagy tán fejedelmeknek, törzs-főnökeiknek szolgáltalt sirhalmul; — avagy más vélemény szerint egyes nagybirtokok vagy kis birodalmak határjelzőül szolgáltaltak-e, avagy isten-tiszteletére templom gyanánt emeltettek, melyeken talán a bonczok és jóslók áldoztak és jövendőltettek, — végre, némelyek szerint, hadi czélokra épültek, a mai váracsok helyettesítették, s talán a hajító gépeknek szolgáltalt állványul?

Ime a kérdések egész labirintja, és eddig-él nem akadt állam, vagy társulat, mely rá-szánjon néhány ezer forintot s egy pár száz ilyen dombot kikutatson, és pedig nem csak hazánkban, hol aránylag ritkák, hanem mindenütt a hol léteznek, Dél-Oroszországtól, Krímtől kezdve a Duna völgye mentén föl végig s itt-ott elvéve még Észak-Németországban is.

Gondol eszközölt ásatások, illetőleg szét-hordása a földhalmoktól földnek azonnal megmutatná vajjon elesett tömegek vagy egyes hatalmasok temetői voltak-e? A leletek fölvilágosítást adnának a korról, melyben építettek, és ha egyszer e kort meghatározhatjuk, akkor a történelem utmutatná, s a halmok földtani elő-jövetelének egybevetésével meglehetően biztos-sággal meghatározhatnók azt is: melyik nemzet építette, — föltéve, hogy nem a történelem előtti korból valók.

Nekem úgy rémlik, hogy e halmok minket magyarokat érdekelnek legközelebből, a meny-nyiben alkalmasint a *hunok*, vagy a hunokkal és velünk fajrokon *hunok* művei.

Schleswigi és mecklenburgi németektől több ízben hallottam, hogy az ott ritkaságként elő-forduló hasonló halmokat hun-halmoknak (Hun-n-Hügel) nevezik ott ma is. Jirecsék «Bulgárok története» című művében (Prága, 1876.) általa idézett régi írók nyomán ezt mondja róluk:

«Borzasztó csapás érte akkor a dunai tartományokat; hat éven át voltak a besenyők elleni óriás küzdelemnek színhelyei (1018—1054). Turák khán, elkeveredve azon, hogy lakzód vezére Kegen a bizáncziaknál barátságos fogadtatásra talált, 80,000 emberrel betört Bulgáriába. — Megveretett ugyan Konstantin Ariamites és Babileos Monachos által, de a mint a megverettekkel bántak: nagy szerencsétlenség forrásává lett. Ámbár Kegen a foglyok lemezárását ajánlotta, a bizáncziak mégis Nis, Sósia és Ovesepolje vidékeire letelepítették őket. Rövid időn oly kedves vendégeivé lőnek ezek a szláv lakosságnak mint a mai cserkeszek. Aztán föllázdadtak Sósia körül, az Ozma vize mellett táborba szálltak s otthoni rokonaikat segítségül hívták, sőt maga Kegen is hozzájuk csatlakozott. Három bizánczi sereget semmisített meg, s csak 1051-ben sikerült őket Thrákiából és Macedóniából kiűzni, midőn pedig a bizáncziak a besenyőket Priszlav melletti főtábor ellen nyomultak, Turak fegyverszünetet ajánlott, a mi el is fogadtatott.

«A besenyőknél nemsokára tultettek a *hunok*, kik magokat *Uz-oknak*, *Oguz-oknak* nevezik, az oroszok által pedig *palocz-oknak* hivatnak. A hunok népe vad pásztor nép, bőrsátrakban laknak, tejjel, sajttal és hussal, különösen lóhussal élnek. Öltözetük juhbőr, fegyverzetük nyíl és csákány. Mindeniknek 10—12 lova van, azt a hadjáratra mind magával viszi, hogy tetszés szerint lovat válthasson, így rablókalandjaikra menve, éjjel-nappal szakadatlanul lovagolnak, úgy hogy egy nap alatt gyakran 5—6 napi járó földnyi utat is megtesznek.

«Menetközben semmit sem bántanak, de mikor egyszer czélt értek, akkor többé nincs menekülés előlük: embert és állatot egyaránt elrabolnak. A haláltól nem félnek. Csatában égbekiáltó lármával rohannak az ellenségre, nyíl-záporral borítják el, aztán rögtön visszahúzódnak, hogy a lökést újra ismételhessék.

«Figyelemre méltó temetkezésmódjuk is. Midőn 1241-ben egyik fejedelmük, Jónás, a latinok szövetségese, Konstantinápolyban meghalt, mint pogányt a városon kívül egy nagy halom alá temették el, és a hunok 8 fegyverhordót és 26 lovat áldoztak sirhalmán.

«Nyelvükről tudjuk, hogy az közelebb állott a török, mint a magyar nyelvhez; egy velenceitől a XIII. században összeállított szótár mai napig megvan.»

A hunokra vonatkozó e jegyzeteket Jirecsék Herodot után Albericusnak 1698-ban Hannoverben kiadott művéből vette.

E szerint a halmok a vezérek vagy fejedelmek temetkezési helyei; s áldozó helyek csak annyiban, a mennyiben az elhunytak rajta szolgákat és csata-méneket áldoztak. Az angolok, e mindent alaposan tudni szerető nép, a krími háboru alatt Eupatoriában széthordattak egy ily halmot és benne kevés embercsonton kívül gyöngyöket, fegyvermaroklatokat, s a fegyverzet ékítéseül szolgáló cifrázatokat találtak, a mi ismét a fentebbi fölfevést látszik megerősíteni.

Hogy azonban minden ilyen halmot a hunok csináltak volna, nem lehet, mert hisz halmok oly helyeken is jőnek elő, hol a hunok soha nem jártak; leghihetőbb, hogy nyelv-és fajrokonuk: a hunok hasonló módon temetkeztek és a legtöbb tőlük származik. Leghíhetőbb pedig azért, mert épen azon tájakon fordulnak elő, hol a hunok éltek, és legsűrűbb ott, a hol legtovább éltek. A mai Dél-Oroszországban, Krímben, Moldvában, Oláhország síkjain a Duna jobbpartján és hazánkban körülbelül egyforma sűrűséggel látjuk a halmokat, de szór-ványosan, ritkaságkép itt-ott Németországban is, hova a hunok ugyszólván csak kalandos kirándulást tettek; ellenben ott, hova Thierry Amadé «Attila és utódai» történelme szerint a panóniai hun birodalom szétbomlása után visszahúzódtak, az a halmok száma csaknem megszámlálhatatlan. E hely pedig Kis-Olahország, különösen ennek nyugati csücske, az a nagy síkság, melyet a Turnu-Severintől Kalafát felé

visszakanyarodó, s onnan ismét keletre forduló Duna medre körít.

A Duna folyása mindjárt Szeverenin alul a Topolnicza patakon túl meredek homokpartokba ütközik, néhány kilométernyi újabb síkság átfutása után pedig egyenesen nekiköt a Kárpátok itt még 3—400 méternyi magas kifutó lábainak. Amaz első part délnek fordított a hatalmas folyót, ezek már majdnem egészen nyugati irányba terelik, mig nem tovább Radujevácznál ismét délnek, aztán egy nagy kanyarlattal Vid-dinen alul lassanként eredeti keleti irányába tér. Ma Szeverintől Kalafát felé jó csinált út vezet, ez ut közvetlenül a Duna-partról lassanként a meredek oldalra kapaszkodik föl s 3—4 kilométerrel Ilovitzán fölül éri el a tetőt. E tetőről pompás kilátás nyílik egyfelől Szerbiára, a Balkánokra, másfelől le Vid-dinig nyúló s keletre a Fekete-tengerig terjedő roppant térségre, míg észak felé a láthatárt a vaskapui, mehádiai, rézbányai hegyek s az erdélyi Kárpátok havas csücskai zárják be. — Közvetlen lábunk alatt délre lankás dombokban végződnek a hegy, mind csupa homok, alig borítva felülről pár arasznyi mély-ségű televénynyel; e dombokon terem a rahovai erős fekete-vörös bor, mely hasonló a negotini-hoz, azzal a különbséggel, hogy még kiforrása után is édes marad egész a második tavaszi forrásig.

Imen túl a sikon vagyunk; nem olyan sikon mint a magyar alföld lapályos sáros végtelensége, hanem inkább olyanformán mint a nyírség, — 50—100 méterrel a Duna tükre fölött, északról délnek, illetőleg délkeletnek húzódó hullámos dombok és lankás mélyedések közt haladunk. A talaj fekete földdel vegyült homok, csak a magasabb ormok sárgállanak a homoktól, a többi kitűnő termőföld. Hajdan, megszámlálhatlan idők előtt, az ilovicza-rahovai tetők nem léteztek, a még akkor állandó mederbe nem szorult Duna laposan szétterülve folyt le végig a mai Kis-Olahország síkságán, s messze Vid-dinen alul, talán a Zsin torkolata környékén tömörült ismét egy mederbe szorult nagy folyam-má. Az északról dél-keletnek húzódó mélyedések és dombok, a finom iszap és homok, az itt-ott fennmaradt máig is mocsáros nagy mélyedések kétségtelenül teszik, hogy e mértöldnyi hosszú cyclops-barázdákat a Duna szántotta, talán az egész, félköralakú, termékeny kis-oláhországi síkságot — mint Egyiptomtól a Nilus — a Duna iszapja alkotta valaha. Ez volt hajdan a hunok maradvékainak második hazája; emlékek ugyan a nép száján nem él, hisz a mai rumun lakosság még sok századdal azután költözött ide, vagy szaporodott itt el, de a nagy félkörnek közepén egy falu, melyet maig is *Hunniának* hívnak, mégis fenntartotta nevét.

Sehol a világon annyi halom nincs, mint e vidéken. Minél közelebb jövünk, a Duna 100—105 méter magas, hullámnzó partjaihoz, annál több a halom; mindenik gerincez legmagasabb ormán emelkedik egy pár; a legmagasabb domb-ormók halmjai a legnagyobbak, kétségtelenül a legfelsőbb hely illette meg a legelőkelőbbeket. Némelyik halom átmérője 50—60, magassága 10—12 méter, és némelyiknek közvetlen mellett többnyire a keleti oldalán kisérője is van egy szerény kisebb halom alakjában; hova — ki tudná, talán a hatalmas ur tiszteletére megáldozott fegyverhordók és csata-mének, vagy tán feleségeik vannak eltemetve? Nagyság szerint legalább 3—4-féle halmokat különböztethetünk meg, a legkisebbek szerény másod-harmad osztályu földhátak tetején állnak, alig 10 ölnyi átmérőjűek s a föld felett ma még 2—3 öllel magasodnak ki.

Számkun oly nagy, hogy néhol Radujevác-zsal áttellenben Gruja határában egy ponton állva, ötvennél többet számláltam meg, nem is említve az alantosabb földemelkedések gerincein szerénykedő legkisebbeket, melyeket távolról a nagyobbak földnek el szemeink előtt. Sokkal sűrűbben vannak, mintsem birtok-határok lehettek volna, és egészen rendetlenül, tehát hajító út-telepek sem igen lehettek; egyedüli s egészen jellemző rend bennök az, hogy a környező vidéknek mindig aránylag legmagasabb pontjain állanak. A góthok nem építették, mert akkor tele volna Németország is hasonló halmokkal, a legkésőbbben jövő tatárok és törökök sem, mert arról már tudna a történelem; s mivel a legsűrűbb ott vannak, hol a hunok két ízben is laktak és ott mindenütt is találhatók, a hol hunok jártak: leghihetőbb, hogy ők s utá-

nok a velők rokon fajú népek, az avarok, a kiveszett besenyők, kik 1122-ben semmisítették meg Berrhoenál Thrákiában, talán a magyarok, és az idézett történeti tanbizonyosság szerint — a magyarok közé olvadt hunok művei.

Mennyi világot derítene hát e dombok szakértő átkutatása őseink őltözetére, fegyverzetére, s ezekből következtetve akkori műveltségök fokára: fölösleges mondani. Az őthalom átkutatása talán fölébreszt most az érdeklődést; én csak rámutatni akartam, hol kell vizsgáldni, hol van az ásatásokra csaknem kimeríthetlen tér hazánk közvetlen szomszédságában, hátha még hun vagy ősmagyar sir-iratokra is akadnánk ott? Fedezhetnek e halmok oly becses okmányokat (kő-iratokat), melyeknek párját a könyvtárak poros pergamenjei és ellen-séges szellemű és felületes görög krónikások hagyományai közt vagy az azóta elvadult, eltörőkösdött ázsiai néptajok között hiában fűrkészünk. E föltevésre különösen feljogosít az, hogy a hol a szél a futó homoktetőket el-elhordja, gyakran találunk a pásztor-gyermekek pénzéket, vas- és rézdarabokat. — *Dessán*, az egykori Obrenovicis Mihály fejedelem birtokán, a gazdatiszt pár év alatt mintegy 50 darab itt talált régi pénzt gyűjtött, többnyire görög és latin fölríratu igen tiszta s valódi régi rozsdával bevont ezüst és bronz példányokat, köztük egy Sámuel korabeli latin fölríratu magyart és egy igen szép nagy ezüst tallért, melynek egyik felén Attila haragos marczona képe, másikon lóháton előre feszített dárdákkal rohanó hun csapat alakja látható.

V. S.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

A *tanditi páli*.

Másnap a gözház folytatta útját fölfelé a Himalája lépcsőzetesen emelkedő magaslatáiba s utasának az erdőségek mélyébe merültek. . . De most egykissé el kell válnunk tőlük, hogy történetünk más szereplőivel foglalkozunk, miután emezeket, utazásuk első felén — Kalkuttától a Himalájáig vagyis a khinai határig, mely a tibeti hegyek lábánál kezdődik — végigkísértük.

Olvasóink emlékeznek a gözház utasainak allahabádi kalandjára. Egy május 25-ki keleti hírlap Munro ezredessel a Nána Sáhíh halálát tudatta. Igaz volt-e a hír, mely már annyiszor ismétlődött? azonnal megtudjuk.

Mi történt a márczius 7. és 8-adika közti éjjelen, mikor Nána-Sáhíh, testvérével Balao-Rao-val s néhány hű fegyvertársukkal, a hindu Kalagáni kíséretében az adzsuntai barlangból eltávozott?

Hatvan órával eltávozásuk után, a nábob a szopurrai hegység szorosába érkezett, száz kis mérföldnyire Adzsuntától, a tartomány egy félreeső s kevesektől látogatott részébe, mely neki, egy időre legalább, biztos menedékké válkozott.

A szopurrai közép-magasságú hegység, dél felé a nerbuddai mély völgy felett uralkodva, északra a vindiazi hegységre támaszkodva, számtalan ágával a szűk völgyek egész szövedékét alkotja. Nána-Sáhíh itt, a gondok földének küszöbén oly néptörszre talált, melyet egy az eddigieknél nagyobb mérvű s általános nemzeti fölkelés magvával vélt fölhasználni. A gondok földé, Gudwana, kétszáz négy-szög mérföldnyi területen, több mint három milliónyi lakossággal, mely csak névleg áll angol uralom alatt, tényleg megörízte még ősi hindu függetlenségét. Nána-Sáhíh jól tudta ezt s számított e népség támogatására.

A fölkelésre a talaj, a helyszín is jól volt választva. Gudvanától északra terül el a Bunde-kun, ama nagy fensík, mely a Vindiasz hegység magaslatait s a hatalmas Jumna folyó teknőjét foglalja magában. Ha egyszer a fölkelést ide vihette át, biztos remélhette, hogy az általános nemzeti fölkeléssé fog válni. Gudvanától keletre Kondisztán, a gondok földé terül el; ez az a vad néptörs, mely Jado-Pennor, a föld istene, és Maunk-Szoro, a hadak vörös istene uralma alatt, a legszilajabb polynéziai néptörszhez hasonlítható vadságban él; Gudva-

nától nyugotra pedig az ogilek földé, merész, vállalkozó, erőteljes néptörsz, kik harcra és zsákmányra mindig készek.

E vidéken akarta lábát megvetni Nána-Sáhíh, rejtekben — nehogy az angol kormány-zóság nyomára jöjjen, körözöttet személyleírása után, míg társai szabadon jöhettek, mehetek, körözöttet nem levén, maga Balao-Rao sem, ha csak bátyjához való hasonlósága után rá nem ismernek a hatalom közegei.

Menedék helyet e vadon vidéken nem volt nehéz találni. A hindu kíséret egyik tagja, egy benszülött gund vállalkozott, hogy őket ilyenre kalauzolja. S a Nerbudda egy mellékfolyójának partján egy elhagyott s mindenfelől elszigetelt tanya, a *tanditi páiba* vezette a rejtezni kívánókat.

A *páiba* nem falu, majornál is kevesebb, vagy egészen magán álló, vagy legföllebb néhány kezdetleges szurdéktól környezett tanya, mely egy-egy sziklamagaslatra vagy csücsra van építve, erdők sűrűjébe rejtve, s mindenfelől nehezen hozzáférhető, de annál könnyebben védhető, mert egy darab kövel, melyet a meredékről egy gyermek keze is legördíthet, össze lehet zúzni a hivatalnoki közlelni akarót. A páilhoz csak sziklásösvény vezet s többnyire egy patak vagy folyó alkotja e rögtönzött erőd természetes sánczát, melyen bokáig vagy kötésig érő vízben ágazólva, a pái lakója nyomát veszti, s az üldözök nem tudhatják hol ment át és hova rejtőzött.

MEGGYUJTOTT FAÁGGAL KEZÉBEN.

De bármennyire elkülönöztek s elzárkóztaknak látszik a pái egy egymagában, az egyet-érsében levő szomszéd lakók szikláról szik-lára, pálról pálra tovább adott jelekkel köny-nyen közlekednek egymással s néhány perec alatt husz mérföldnyi kerületben hirt adhatnak és vehetnek kölcsönösen. Egy megguyjott szurkos faág, egy fáklává rögtönzött fieszkó-fenyő, hadi vagy óvatossági jelül szolgál ez egymást értó hegylakóknak vagy éjjeli vadak s baglyok hangját utánozva, adják a csak általuk ismert jelt egymásnak, hogy az idegent félrevezessék az ismeretlen hangokkal. S ha egy-egy pái fenyegetve van, a gund kiköltözik, odahagyja; szükség esetén lerombolja vagy lélegeti tan-yuját s más rejtekbe menekül tova.

E pálok egyike, a *tanditi pái*, szolgált menedékül a fölkelő főnököknek s hozzátartozóinak. Ide vezette őket a hű gund, ki személyes ragaszkodással viseltetett a nábob iránt, s itt helyezkedtek el márczius 12-én.

Első gondja volt a két testvérnek szorosan szemügyre venni a pái környéket s tudomást szerezni a vidék és lakói megbízhatóságáról. A mindenfelől elkülönözött, meredek sziklaoldallal s fák sűrűjével védett tanya a Nazzur folyó által is körülárkölva, a biztonság minden föl-telét egyesítette magában, annál inkább, mert egy földalatti menettel is volt összeköttetésben, melynek titkos kijárata a bérce aljában egy szűk völgytorokba nyílt s ezzel az utolsó eset-ben még a menekülést lehetővé tette.

Nána Sáhí és öccsese ennél biztosabb buvó helyet nem is találhatott volna.

Balao-Rao azonban nem elégedett meg ennyivel s négy szem közt kikérdezte a gundot a vidéken járó-kelő emberek felől.

— Mióta áll őrösen e pál?
— Egy év óta, felelt e gund.
— S ki lakott benne azelőtt?
— Egy nomád család, de nem soká tanyáztott itt.

— S miért távozott?
— Mert e kopár föld nem adta meg táplálékukat.

— S távozásuk óta senki sem keresett itt menedéket?

— Senki.
— Nem mutatkozott-e a királyi seregből való katona, vagy rendőr, közelebb?

— Soha.
— És idegenek?
— Senki, felelt a gund, legfőleg az egy szegény asszony.

— Miféle asszony?

— Valami három év óta egy szegény örlött nő tébolyog itt a Nerbudda völgyében. — Ki ő? senki sem tudja; még annyit sem tudunk felőle, hindu nő-e vagy idegen?

Balao-Rao egy percig elgondolkodott, aztán kérdezte:
— S mit csinál e nő?

— Jő s megy, felelt a gund; csupán alamizsnából él; a környéken mindenki vallásos tisztelettel viseltetik iránta, mint bomlott eszű iránt. Tudod uram, az ilyenek az istenek oltalma alatt állanak. Nem beszél soha; némának lehetne tartani, mert hangját senki sem hallotta; de tán még sem az, mert akkor jelekkel beszélne. Rendesen éjszaka jár, meggyújtott faggyal kezében, szétbomlott hajjal, lengő ruhában, mezitláb. Azért nem is nevezik más néven, csak «Bolygó-tűznek».

— De, mondá Balao-Rao, ha így kószálva él, nem félhetünk-e, hogy ismét ellátogat rejtekünkbe?

— Ha el is, mit árt. A mily néma, oly siket is. Mit sem lát, sem hall, mitsem vesz észre. Leülhet tűzhelyednél, szembe veled, a nélkül, hogy jelenlétét tudná. Felkel szótlanul s tovább megy. Semmit sem tud s azért nem is árulhat el semmit. Tudod ő bomlott eszű s az ilyen ha él is, halott! — Egyébiránt több hónapja már, nem látták őt e környéken.

Balao-Rao nagy figyelemmel hallgatta a hindu elbeszélését. De jónak látta nem szólni felőle Nana-Sáhíbnak; s nem sokára maga is megszűnt gondolni rá.

Egy hónap telt el a tanditi pálba meg szállásuk óta s Bolygó-tűz-et senki sem látta még a Nerbudda völgyében.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* Változó színi hőmérőt használnak újabban Londonban. Woodburg híres fényképész találta fel az oldatot, mely valóban csinos látványt nyújt.

Cobolt chlorid alkoholban egy kis gelatinnal az egész. Először rózsapiros, melegebb színe változik, s valóságos tündéres képeket mutatva lassankint teljesen kék lesz. Az oldatot búvólámpákban rendszeren fényképkészülékkel mutatványokra is használják.

* Csont-gyűjteményt állított össze híres emberek csontjaiból Párisban bizonyos Denen báró. Gyűjteményében vannak: Cid és Chiméne csontjai burgosi sirjokból; Abelard és Heloise csonttörédei szintén sirjaikból; Sorel Agnes haja; IV. Henrik bajuszából egy rész, melyet Saint-Denisben a királyok testének kiásásakor találtak; Molière csontjának darabja, stb. Állítólag mindenek erekye teljesen hiteles. Molière csontjához valószínűleg akkor jutott, midőn a nagy költőt La Fontaine — a montmartrei temető helyén piacot készítet — 1792-ben más sirba helyezték. Denon báró halála után 1826-ban Molière csontját Poulalés báró vette meg, 1865-ben nyilvános árverésre került, s Dessais gróf nyerte el 300 frankért.

* Autográf kéziratokról beszélve a «Parisian» érdekes régi adatot említ. Egykor az idős Dumas pénzavarban volt s csinos kis levelet írt egy híres

tal foglalkozni. Ujjainak esodlatosan finom tapintása képezi látását s állatokat mintáz rendkívüli természetességgel, sőt mellszobrokat is, megkapó híven.

Babona a khinai udvarnál. Khinában ősidőktől fogva szokás, hogy ha egy új dynasztia lép trónra, a család valamely megszentelt helyén fát ültet el, melynek hajtásaiból azután az udvari csillagvizsgálók jóslnak a dynasztának. Ugyanez történt, midőn a jelenlegi Taczing dynasztia lépett trónra 1628-ban, a mikor is Sun-si, a dynasztia első császára egy templom udvarán diófát ültetett el, mely még ma is él, sőt a khinai lapok jelentése szerint e fa, dacára magas korának, új életre kelt, miből azt jósolják, hogy a Taczing dynasztia az Oroszországgal most megkezdett háborúból diadalmasan fog kibontakozni s a koronát még soká fogja viselni.

Vadászat békákra. Párisban a főrangú nők új sportot találtak föl s ezt nagyon fölkarolták. Békákra rendeznek vadászatokat. A kiknek Páris környékén kastélyuk s halastavuk van, épen úgy meghívókat küldöznek szét ismerőseiknek, mint férjeik a téli szarvas- vagy vadkanvadászatok idején. E vadászatnál fegyverük egy kis kézi íj, melyből piczike kis dárdát lőnek a szegény békákra. A dárda csúcsán végére se-lyemfonál van meg-erősítve, úgy hogy a halálosan talált állat mindjárt meg is van fogva. A békát természetesen a hölgy valamelyik lovagja veszi le a horgos végű dárdáról. A highlife krónikásai azt állítják, hogy az elegáns nővilág egészen bele van bolondulva e sportba.

* Vándorló köveket találtak újabban Nevada államban (az Egyesült Államok). E kövek csaknem teljesen kereksek s átlag 5—6 hüvelyk átmérőjűek. Jellemző sajátáguk, hogy ha valami sima helyen, pl. táblán vagy padlón 2—3 lábnyira helyeztetnek el egymástól, rögtön egy központ felé futnak s ott, mint a tojások a fészekben, össze-lyuknak. Bármelyiket veszik el innen s helyé- zik el bizonyos távol- ságban, sietve fut társaihoz a vízszintes talajon, ha azonban 4—5 lábra vagy távolabbra teszik, helyében megmarad. Valószínű, hogy anyagjuk delejes természetű. A szabad ég alatt is rendszeren egy csomóban találják e köveket egy-egy gödörben.

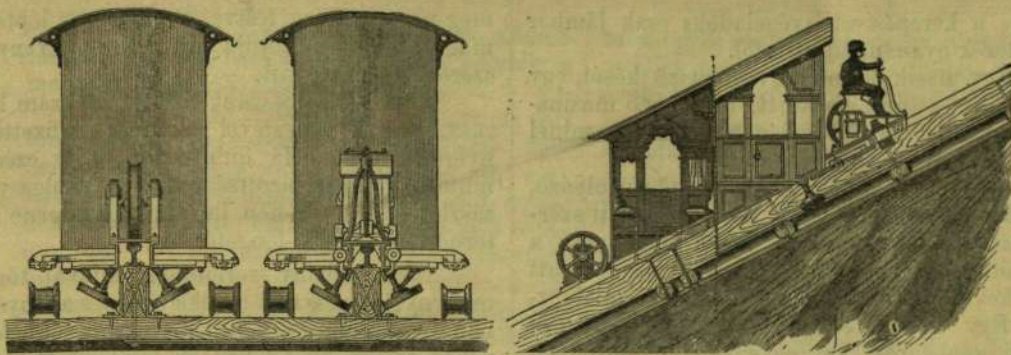
* A párisi színházról Brander Matthews angol író érdekes könyvet írt, mely több száz képen közli Molière kora óta a nevezetesebb francia színészek és színésznők arcképét s az összes színházak és zené-épületek tervét és képét s ezenkívül a francia színészet fejlődését is belátóan, tüzetesen tárgyalja.

* Új életmentő készülékkel tett kísérletet egy sheffeldi ur. Az uszó mellén és hátán egyszerű vízszintes vezetéken készülék helyeztetik el, mely a vízre érve rögtön megdagad, s nem engedi, hogy az illető víz alá essék. A kísérlet kitünően sikerült, annyira, hogy az uszó kénytelen volt fejt a viz alá meríteni. A föltaláló állítása szerint a készülék 45—50 óráig képes szolgálatot tenni. Ha az uszó öntudatát veszti, a hátán lévő vízszintes ágycsík szolgál s a mellén lévő párnáknál, melyre fejt tehetné.

* A levelező lapokat újabban Perziában is használatba hozták.

* A sáskák óriási mennyiségben lepték el több más rovarral együtt a vetéseket Asztrahánban. Ezenkívül a Don pusztáin is tönkre tették az aratást.

* Minta gyárvárost alapít egy részvénytársaság az Egyesült Államokban Chicagó mellett. A gyárak körül két angol mértföldnyi területű szép park lesz s ennek szélén a körfal mögött a munkások lakot. A tervezet hasonlít Krupp esseni gyártelepének berendezéséhez.

A kocsik átmetszete.

A Vezuv gőzsiklója.

«Látni Nápolyt és meghalni», ez a szólás olyan hangzatosra tett már szert a turisták és Olaszország lakói között, hogy szinte példabeszédzsámba megy. És méltán. A természet viruló pompája, a tenger és az ég mintha kezet fogtak volna egymással, hogy ezt a helyet a föld egyik legkellemesebb pontjává tegyék.

S ezek a szépségek még sokkal inkább érezhetők a Vezuv kimagasló csúcsáról nézve, hol a föld kopár göröngye ellentétével emeli azokat, s hol a természet hatalmas ereje földalatti működésben is nyilatkozik.

De a Vezuvra való feljutás nem tartozott eddig a könnyű feladatok közé. Nápolytól egész Porticiig vasút vezet ugyan, innen kezdve pedig egész a Palmieri vizsgálati intézet melletti vendéglőig számos kigyóvonalakban tekerő kényelmes ut, de ettől fogva csak nagy nehézségek árán juthatni előre felé. A csúcs maga merész lejtővel nyúlik a magasba, s a gyaloglásra utalt vándor mindenütt, láva- és hamumaradékok között, bokáig járva s süppedékes talajban, nagy megerőltetéssel képes csak előrehaladni.

Most az imént említett vendéglő és a csúcs között egy síkló pályát rendeztek be, s június 6-án a közönség számára ünnepélyesen meg is nyitották.

Szerkezete hasonló ahhoz a pályához, mely a budai hegyoldalon a várral tartja fenn a közlekedést, a mennyiben mindkét pályánál a gőzgép alul van a hegy lábánál fölállítva, és a pályán csak magok a kötélen vont kocsik közlekednek, a milyen kocsik kettő van, úgy hogy midőn az egyik fölfelé megy, akkor a másik lefelé száll. A többi berendezés egy kissé eltérő a miénktől. A lávára fektetett talpakon ugyanis az egész pálya hosszában gerendák vannak helyezve, melyeken egyetlen sín nyugszik. A kocsinak elől és hátul egy-egy kereke van csupán, mely ezen sín hosszában mozog. Minthogy azonban egy keréken állva a kocsit könnyen feldülhetne, még más két kisebb ferdén álló, s az előre felé haladásra nem használt kerekkel is el van az láva, mely két kerék a sántartó gerendán siklik végig. Működésbe e kettő csak ekkor jön, ha a kocsit föl akar billenni, s megakadályozza ezt mindkét felé.

Ezenkívül egy más biztosítással is el van a pálya látva, mely azon esetben lehet hasznos, ha elszakadna a kötel, melynél fogva a kocsit a gőzgép fölfelé vonja. Ekkor ugyanis oly akadályozó készülék lép működésbe, mely a kocsit utközből is azonnal megállítja, s minő a budai pályán is alkalmazva van.

Ezen az új közlekedési eszközön alig 7—8 perc alatt jut el az utas e csúshoz, s máris igen számosan veszi azt igénybe, hogy a füsttőlgo hegyes csúshoz juthassanak.

A miskolci református egyház legrégibb kelyhe.*

A miskolci avasi nagy templom egyike hazánk legrégibb műemlékeinek. Zsigmond király egyik szabadalomlevelében már 1411-ben, mint igen régint említi a Szt. Istvánról nevezett templomot. Az a sok csapás és ellenséges dúlás, valamint a belső zavargások, melyek az azóta lefolyt századok alatt az igazán ezredéves város fölött elvonultak — mindannyian bevették nyomukat ez épület falaiba is, és könyörtelenül folytatták rajta a rombolás munkáját.

A reformációval a város egy egyetlen műépítménye szintén az új vallás követőinek kezébe

* A czikk írójának legközelebb sajtó alá bocsátandó «Miskolcz város története» czimű monográfiájából.

jutott s részint, talán mert az új szertartás egyszerűsége megkívánta a díszítmények eltávolítását, — de tán még inkább az 1685-iki nagy tűzvész volt oka, hogy habár nagyszabású mérvai még ma is elárulják a hajdani fényes dímot: régi fényének csak árnyéka maradt.

A góth stílnak egyik jellemző sajátága, hogy műműveit, díszítéseit, dacára ornamentális gazdagságának, egyöntetűleg alkalmazza az egész építményre, úgy hogy kezdve az egyház tornyától a legutolsó templomi székiig, ajtóig, kulesig mindenütt a csucs-iv remekeire ismerünk. S ez indokolja, hogy művészetünk törté-

Kehely a XV. századból.

netében a tulajdonképeni építészet mellett a kisebb művészeteket is méltányolnunk kell. Mert misem volt természetesebb, mint az, hogy a fentebbi elvet leginkább szertartásos és egyházi díszedényeken igyekeztek megvalósítani.

Mellekelt képünkön fényképi főlvétél után a miskolci ref. egyház legrégibb kelyhét mutatjuk be.

A városi évkönyvek adatai között a következő foljegyzést találjuk, mely kelyhünk történetét megvilágítja:

«Anno 1664 die 17. mart. Mi felől megirt bírák regestáltak az ur asztalához való ezüst és ón edényeket: Elsőben is vagyon néhai Nemzetes Miskolci Gergely kassai fürminder ur által adatott egy ezüst öreg pohár és egy tányér mind kívül belül aranyosok.»

Az említett tányér egy ostryatartó (patena) s csak annyiban érdekes, hogy rajta a Miskolczy család egy ezüzlött nem ismert czimere van bevésvé.

Maga a kelyh kalapált ezüsből készült s úgy kívül, mint belül gazdagon van aranyozva. Magasága 31.8 cm., öblének felső átmérője 11.4 cm., fenekének vagyis talpának átmérője pedig 14.8 cm.

Talpának alsó karimáján bevészt nagy betűkkel következő felirat áll:

«MISKOLCZI GERGEY URAM AJÁNDÉKOZTA A MISKOLCZI TEMPLUMBAN ISTEN TISZTELETÉNEK KISZOLGÁLTATÁSÁRA IN ANNO 1649.»

Felső karimáján pedig írott betűkkel a következő újabb felirat van bevésvé: «Vetustate attritum novitate restituit, Joannes Szepesi de Négyes, Ann. 1740. Ipsa feria paschalis.»

Az egész mű góthikus modorban készült s benne a késő csucsíves stílus «halhályagosnak» nevezett ötvös-művek egyik valóban szép példányát bírjuk.

A kelyh megfordított köpü alakú teste három részre oszlik, a mely részek elválasztó vonalaít szép kiviteli lomb- és gyümölcs-díszek képezik. A három főrészt gömbölyű és hosszukás halhályag idomokból van összetéve, s ez azután a talapzaton is folytatását leli. A felső karima alját góthikus csipke-dísz futja körül, a mely alatt az előbbi gyümölcs és áttört lomb-dísz váltakozva van elhelyezve, úgy hogy egy-egy hállyagot választ el egymástól. A felső fölrítos pereme alakja és kivitelle azt látszanak gyaníttatni, hogy e kelyh hajdan fedő felső részzel, vagy egy egészen hasonló tagpárral bírt. És valóban összehasonlítva egy Nürnbergben a XV-ik században Walther Philip által készített ily kettős díszesleg rajzával (lásd: Carl Heidehoff «Les ornemens du Moyen age» III. k. 22. füzet, 7 tábla, 36. lap.), azt találhat, hogy az kelyhünkkel vonásról vonásra megegyezik.

A kelyh szárát (nodus) az egész mű stílyének megfelelő csavart oszlop képezi. Ez oszlop azután az ismét halhályagos talapzaton nyugszik. Ezek alatt igen szép és finoman áttört, már korábbi góthikus díszítés fut körül, a mely alatt az alap (basis) hat félkörű kiugrással fejezi be a művet, akként, hogy minden egyes iz közé egy-egy halhályag nyúlik le. Ez utóbbi tagokat azonban világosan később rakták oda, mert az alsó peremén lévő felirat egy-egy részét mindenütt elfedik.

Egyébiránt az egész kelyh készítésének idejét körülbelül a Mátyás király korára s mindenesetre a XV-ik század második felére kell helyeznünk.

Ha végre tudjuk azt, hogy Miskolczy Gergely, a ki e műdarabot szülővárosa egyházának ajándékozta s a ki szintén ötvös volt, — Kassán már csak szerzte meg azt; könnyen föltehető, hogy az eredetileg az ottani fényes dóm egyházi edényei közül való s vagy a kassai akkori híres ötvösök és így az ó-német iskola, vagy éppen magának a fentebb említett nürnbergi Walther Philippnek műve.

A felső peremén lévő latin felirat szerint a régiség miatt megkopván a kelyh, a husvéti ünnepek alkalmára Négyesi Szepesi János újította meg 1740-ben.

Megjegyzem végül, hogy a m. n. muzeum is több hasonló s nagyszámú ötvösműveket őriz gyűjteményeiben e korszakból.

Bár buzdításul s szerény indokul szolgálna e közlemény, hogy még annyi elfeledett s fel nem ismert műkincseinkből csak egy is megmentetné tudományunknak. Bár megfogadnók Ipolyi szavait: «Őrizzük, tartuk fenn emlékeinket, gyűjtjük össze töredékeinket, nehogy végleg elveszszenek, s ez által is üresebb legyen a mult, szegényebb a jelen és ketesebb a jövő.»

Wagner János.

Keresztelő szent János ünnepe Flórenczben.

(Eredeti levél.)

Nagy nevek ihlete lebeg e város fölött, s teszi érdekessé minden zegét-zugát. A tudomány és művészetnek egész sereg oly bujnoka élt e falak között, hogy hírnevöknek szűk volt a város kerülete, s világáig röpült a dícsőség szárnyain. Itt született Dante és Boccaccio, Cimabue, Savonarola, a vasakaratu rajongó, itt mondták ki, hogy «eppur si muove», itt élt a rejtélyes Macchiavelli, Brunelleschi, Guicciardini, a történész, Leonardo da Vinci s hatalmas versenytársa Michel Angelo, kinek lángeszét köbe vésvé, vagy vászonra festve annyi minden hirdeti e falak között, hogy méltán irhatnók neve alá, a mi szent Pál egyházában olvasható: «monumentum quæris? — circumspice!» emléket keressz? tekintsd körül, s lépten-nyomon láthatod az ő alkotását.

Az olasz festészet és nyelvtudomány, az európai kereskedelem és pénzügytan innen kapta lendületét; az ipar terén nevet adott a legfinomabb portékálnak: az arany forint, melyen czimere díszlett (flos, liliom) s a florentin-kalap egy-egy remekbe fűzött iparág emlékeit tartja fenn. Hát még történelme, mily dicső és mily aljas, az emberi nagyság és bestialitás mint hajlja, kergeti egymást e város, egykor önálló állam, gazdag évkönyveiben!

Flórenczhez közeledeve, Macaulayra emlékeztem, ki Macchiavelliében oly elragadóan festi le a középkori Flórencz beléletét, társadalmi viszonyait, magasztos erényeit és feneket-

len bűneit. Ily emlékek, mi természetesebb, hogy bizonyos előlegezett tisztelést és csodálót ébresztettek bennem a város iránt.

Ideérve, belemélyedtem a Galleria degli Uffizi, Palazzo Pitti, a szépművészeti akadémia, a nemzeti múzeum, a bibliotheca Mediceo-Laurenziana lánczra vert kodexei, az állami levéltár, a nemzeti könyvtár, San-Lorenzo és San-Marco milliókat érő műkínészi szemlélete és tanulmányozásába, s testben-lélekben kifáradva, örömmel üdvözlém a beköszöntő ünnepet, midőn a bezárt, vagy ha nyitva tartott, akkor túltömött termeket odahagyva, kiléphetek az életbe, s személyre vehetem e népet mulatóságában, vagyis oly oldalról, melyben számos jellemvonása híven nyilatkozik.

Keresztelő szent János Florencz védszentje, legfőbb pátronusa. Az ő arczképe ékesíté a város által veretett érmeket, s nevenapját századok óta legnagyobb sátoros ünnep gyanánt ülik meg az Arno mindkét partján. Az ünnep régiségét már az a körülmény is elárulja, hogy vásárral van kapcsolatban; mert a középkorban ünnepnapon s bucsu alkalmával egyuttal rendszeren vásárt is csaptak, s innen van, hogy magyarul a heti ünnepet vasárnapnak vagyis *vasár* napjának nevezik.

Már kora reggel zug a város. A többi olaszoknál egyébként is jobban előzőkődő, formásabb s jóval tisztább nép, tisztos ünnepi köntösében hullámkir az utcákon. A nők jobbára talpig feketében sétálnak fel s alá; tolettéjüket bizonyos hanyag elegancia jellemzi. Általában véve nem szépek, de a ki szép, olyan gyönyörű, hogy látására, a kinek van, helyesre pödi a bajszát.

A keresztelő sz. János különös védelme alatt álló baptiszerium (il battistero) azaz keresztelő kápolna, szintén ünnepi díszű öltö, mind a három remekművű bronz kapuját sarkig kitarva, szíves készséggel várja a tömeget. Középen, vert ezüsből készített, láda alakú oltár van kiállítva, melyet a nagy közönség az egész év folyamán csupán ezen az egyetlenegy szent napon szemlélhet meg. Ker. sz. János életmennyeyére vonatkozó gyönyörű domborművekben hagyta rajta keze nyomát Finiguerra, Pollajuolo, Maestro Cione és Verocchio. Tetején, tömör ezüsből, 141 font súlyú kereszt pompázik; maga az oltár három mázsa 25 font.

De az egész vagyonnal fölérő oltárt még értékesebbé teszi a nép szemében a reá helyezett arany vagy ezüst öt ereklyetartó, melyekben sz. Zenobius, sz. Borbála, sz. Pantaleon, sz. Tódor és a «negyven szentek» temendarabkái rejlenek. Mikor mise végeztével elszedik a sorompókat, mindenki odátödul, s boldog, ha kezével vagy olvasójával megérintheti az ereklyetartó üvegét, még boldogabb, ha az oltár abroszára hajthatja homlokát.

Templomból ki a vásárba, oda, a hol legtöbb az ember. Nem kell messze fáradnunk, hogy odajussunk. A baptiszeriumra szögellő via Cavour a vásár színhelye; egész hosszában el van levve vörös-fehér, sárga-fehér és kék-fehér sátrakkal. Azaz, hogy nem is sátrakkal, hanem csupán négy száz léczre kifeszített vászon meynyetzű árucsarnokokkal. Alattuk aprószeres kalmárok harsány kiabálással kínálják nevetésesen olcsó, de aztán igazi «vásári portékájukat».

Némely helyt karikába kering a tömeg. Más vállán keresztül bepillantunk mi is a kör közepébe. Fialat ember áll ott, előtte a kövezetetréval rajzolva Milano czimere. Kézzelel lábál szókol. Hihetetlen gyorsasággal hadarva adja elő, hogy az a milanoi óraláncz, az az egy pár ingomb, gyufatartó és ékes fülönfüggő, melyet kezében tart, a milyen szép, olyan olcsó; csak attól tart, hogy ha megmondja az árát, kinevetik. Azt hiszik tán, hogy öt-hat frank, csalódnak: odaadom négy frankért, három frank, harmadfél frank, két frank az utolsó ára, másfél frank, egy frank; ekkor kimereszi a szemét, megcsodálja portékáit, mintha azt mondaná, e már mégis rettenetes olcsó, aztán újra kezdi árlejtését: tizennyolc garas, tizenhat garas, tizenkét garas és *tíz garas* (fél frank), eb, a ki olcsóbban adja! Nincs a föld hátán iparos, a ki ilyen finom holmit, ilyen potom áron adhatja!

S m'ndez pár percz alatt, rettenetes szemforgatás, taglejtés, esküdzés és szitkozódás mellett, olyan élénken megy végbe, hogy elhú

mérve a kerepési-uti «végeladók» csak jámbor filiszterek gyanánt tűnnek föl.

Egy másik kalmár üvegmeteszkő kését, egy harmadik eserepragaszóját, tőbe húzó masináját ugyanily handabandával igyekszik minél több vevő nyakába akasztani.

A kávéházak előtt gitárpengető, furulyázó, hegedülő, trombitáló had, mely leereszti szerzősát, a mint az utca végén megharsan a «cittadini» zenekara. Nehány óra leforgása alatt nem kevesebb mint kilencz bandával találkozhatunk. Egy katonai és gyerekbanda, egyenruhás városi zenekarok, két egyensapkás, különben polgári öltözetű s három egészen civil-banda élénkíté az egyébként is süketítő zajjal zsbongó vásárt. Legérdekesebb látvány az árvaházi gyerekbanda, molnárszín egyenruhájában, vörös szalagos, füzénytollas Kossuth-kalapjában. Héttől tizenegyre éves fiúk; némelyiknek térdit veri a trombitája.

Délután a Piazza della Signoria felé irányoztam léptemet. A tér, melyre magas tornyával, suta derekával komoran tekint alá a méltóságos Palazzo vecchio, egykor nagy eszme-küzdelmek, gyalázatos arány, böles törvényhozás, bosszu és lelkesedés színhelye. Az egyházi, társadalmi és állami politikának minden képzelhető problémája, elméletben s gyakorlatban felszínre került már e péczen, s ugyanígy mondták ki rá az anathemat. Hübéri és pénzarisztokraczia, nyárspolgári uralom, demokraczia, forradalom, idegen és benszültött zsarnok, atyáskodó fejedelmi ház, összeesküvés, lángbaborult máglya, csordulított töltött méregkehely s munkájavégző hóhér, letelehal-harczban itt küzködött egymással közel egy ezred éven át. Egy egyszerű barát, abaposztó fehér kámszájában, fekete csuklyájában itt lépett hódoló tiszteltől környezve négy lábú vásári szőszékére, s itt vitték halálra, s itt égették meg magyatlutúben. Innét parancsolta rá gyönyörökben tobzódo társadalmára az askétai szigorúságot, s ragyogó ékesszólásával itt alakította át képromból rajongóvá azt a népet, mely festőit és szobrásztait két századon keresztül felistenekül bálványozta.

Most is a szenvedély hajtja ide a tömeget, csak hogy annak a szenvedélynek nem fenkölt eszmé, hanem alantas nyereségvágya a mozgatója. Kezdődik a tombola, a nagy lutri, melynek eredményére napok óta elfogult lélekkel várakozik ezer meg ezer ember.

A lutri, ó az a lutri, nemzeti szenvedélye az olasznak. Természete csakugy megkívánja ezt az izgalmat, mint inye a maccaronit. Castellar, akkoriban, midőn még az «egyházi állam» főnnállott, festői színezéssel írta le a római nagy lutrit. Ideálizmust keresve ment az örök városba, s talált hivatalos pápai sorsjátékot, bicornoki segédlettel!

A florenczi sorshuzárnál nem szerepel a biborkalap, ágyudörgés sem hallatszik. De itt is jelen van, itt is lüktet minden élő lényben ugyanaz a felelősségű szenvedély, ugyanaz a babonás reménykedés, melyről Castellar emlékezik.

Oreagna pompás műve a Loggia dei Lanzi és a Palazzo vecchio között, magas emelvényen trónol a sorsoló-bizottság. Jobbké felől négy-szögű, kilenczemeletes roppant tábla mered égfelé, melynek 90 rekeszében ugyanannyi szám illeszthető; baloldalon az árvaházi banda játszik.

Hatott út az ó palota toronyórájára. A bizottság elsőke előszedi a numerusokat, melyek egy pár ember kezén megfordulva, utóljára, széken álló öt éves gyerek kezébe kerülnek, ki a tömeg felé tartva a papirlapot, egy szolgának adja át, az ismét megmutatja s kikijátja a számot, összehajítja a egy dróttal körülfont hengerbe dobja. 30—30 szám elhelyezése után szünet, mely alatt a banda indulót játszik; aztán újra kezdődik a számok felmutatása. 49-et harsány hurra üdvözl.

Végre mind a kilenczven szám benne van a hengerben, melyet egy hivatalnok nehányszor megforgatván, kezdetét veszi a sorshuzás. Minden arcra kiül a kíváncsiság és a nyereség vágya. Mindenki előszedi tizenöt számmal ékeskedő czéduláját, s másik kezébe gyufaszálát vagy plajbászt vesz, mely a kihuzott számok keresztúszurására vagy jelzésére szolgál.

A gyerek belenyul a hengerbe, kiviesz egy számot, vállán keresztül átadja egy hivatalnoknak, ki a tömegnek felmutatja a papirost. Az alatt egy szolga a fatáblára illeszti, egy másik

meg nagy táblára festve, méltóságos léptekkel magasán tartva hordja körül az emelvényen a szerencsés numerust.

Másfél óra hosszan tartott 54 szám kihuzása, minek végeztével azonnal kifizettek a nyereményeket. Ha quinternot ütött czédulát mutatnak be a bizottságnak, egy szolga vörös zászlót lenget, s a nép hurrikázik; quaterno zöld, terno fehér zászló-lengetéssel jár.

Aztán, néhány szerencsefia hujával, tört reménnyel oszlik szét a sokadalom, s a fényárnyban uszó dom és baptiszerium, a zöld, fehér, vörös cserepekkel fényesen kilavított via Cavour előtt elhaladva, ábrándozó, csüszgető lélekkel merül el a Carraia hídján, az ünnep tisztelére felgyújtott tűzijáték szemléletében. Felóra mulva az is elhamvad, csak a füstje gomolyog. Mintha csak az én taliánom füstbement reményességét jelképezné.

Ballagi Aladár.

Magyar levél Khinából.

Ichang, 1880 május 5-én.

Utazás a Yan-tse-Kiang folyamán. — Khina leggazdagabb thea-ültetvényei. — «Jang-kvei», idegen ördög. — Bivaly-szánkó sárban és a hajósip. — Természetes sziklahid a folyó fölött. — A pyramis-hegy. — Egy khinai város. — Magyar ember mint vámhivatalnok Khinában. — Egy kis politika.

Hankowból márczius hó közepén keltezett levelémben már tudattam, hogy a Yangtse folyamán fekvő Ichang nevű kikötő vámhivatalához — ideiglenes minőségben — igazgatóvá neveztettem ki.

Ichang, a khinai birodalom nyugati részén, egészen Szechuan tartomány határára fekszik, s csak 1877-ben lőn a világkereskedelemnek megnyitva. A lefolyt három év azonl a megmutatta, hogy itt is csak rendkívüli kintartás és áldozatok árán lehet majdan a külföldi államokkal üzőtt forgalomnak némi jövőt biztosítani. Kezdetben több rendbeli hajó evezett ide fel, de csak azért, hogy üresen térjenek vissza, úgy hogy végre a hajózást pártolás hiányában meg kellett szüntetni. Tavaly azonban a khinai társaság újabban felkötött egy gőzöst, a mely azután kapott is annyi rakományt, hogy költségei fedezve lettek. Csupán e körülménynek köszönjük tehát, hogy ma már havonként három hajó jelenik meg. Európai kereskedők itt még nincsenek, s a civilizált államokat csak az angol konzul, s az itteni vámhivatalnoknál alkalmazott négy európai képviseli.

Képzeltetni tehát, mily örömmel vegyült kíváncsisággal indultam utnak új állomásom felé. Utunkat a Yangtse-Kiang folyamán nyugati irányban vettük. Az első két nap a tájék semmi változást nem mutatott, a mennyiben a part mindkét oldalán lapályos síkság terül el. E vidéken vannak azonban Khinának leggazdagabb thea-ültetvényei, s a lakosság ott kivétel nélkül jólétnek örvend. Sajátosság a maga nemében talán érdekes látvány mulattatja azonban ez utban az ilyesmizhez még meg nem szokott európaiat: a földművelő lakosság ugyanis, a még ritka tűneménynek tekintett gőzhajó láttára ott hagyja kapuját s szalad megbámulni a tüzehajót, s rá kiált a földéletzen sétáló európaire: «jang-kvei» (idegen ördög!), mely udvarias megszólítási mód igen gyakori Khina belsejében. Egyszer azután e bántalmazásokért mi is kárpótoltuk magunkat. Ugyanis megpillantottunk a távolban egy 6 darab bivaly által vontatott szánkót (nem ugyan hóbán, hanem sárban), melyben egy sereg cifzarahában öltözött asszony-nép látszott séta kirándulást tenni. Közelebb jutva a bivalyok megállottak s fejüket a levegőbe fölvetve, ránk bámultak, el nem képzelhetve, hogy miféle fenevad turja azt a Yangtse vizét. Csintalan kapitányunk erre megriantotta az igazán éktelenül süvöltő hajó-sípót, pokoli süvöltéssel töltvén be a levegőt. Nosza rajta! a bivalyoknak se kellett egyéb, bámulatos ugrással megfutamodtak a szél-rózsza minden irányában, felfordítva a szánkát, s szerte dobálva a rajta üldögélő asszony-népet, kiknek ünnepi öltönyt a kíméletlen sár nagyon is durván bemocskolta. Nagyot neveltünk e kis epizódon, a miben különben a parton álló parasztok is osztoztak velünk.

Hankowból lett elutazásunktól számított harmadik napon az előttem elterült vidék is megváltozott. Az unalmas síkságot meredek

sziklak váltották fel, később pedig vigan zöldelő fákkal beültetett hegyek mutatkoztak, ormaikon magasra felszökölő pagodákkal.

Közel jutva Ichanghoz, alkalmunk volt több természetű csodát is szemlélhetni. Egy helyen a Yangtse csak igen keskeny utat vágott magának a mindenütt kimagasló meredek sziklak között; ott a partok mindakét oldalán teljesen függőleges irányban emelkednek fel, mi oly képzeltet éleszt az emberben, hogy ott csak óriások vészhettek medret az utat kereső folyamnak. Kissé távolabb természetalkotta hid mutatkozott előttünk, ivezetalakban köve össze két egymástól teljesen független hegyet. A természetes hid alatt pedig ültetvények, fák, kertek virítanak, pompássá téve a természetnek ez ugy is bámulatos gerjesztő művét.

Ichangnak kellő közelségben láttuk a «piramid hegyet», melyet az egyiptomi pyramisokra emlékeztető alakja miatt neveznek így. A folyam éjszakai partjáról, tehát Ichangtól tekintve, a hasonlatosság igazán meglepő; s a hegy a pyramisoktól csak abban különbözik, hogy azoknak kopár, egyhangú külseje helyett ez gyönyörű zöld füvel van benőve.

Utazásunk negyedik napján Ichangba érkezünk. Ez abban különbözik a többi kikötőtől, hogy itt európai telepítvényeknek még semmi nyoma sincs. Csak megszokott khinai modoru házak láthatók itt, szűk, ronda utcáikkal, körülkerítve magas és szélesre épített kőfalakkal. Az angol konzul, Mr. Walters, egy szegényes külsejű khinai házban lakik; míg az én lakásom egy négyemeletes pagoda első emeletén van berendezve. A sok Buddha-szentségeket persze kihordattam az udvarra, azon okból, mert «ő istenségeik» holmi ismeretlen festékekkel lévén bemázolva, kiállhatlan illatot terjesztettek magok körül.

A hivatal már európaian van berendezve; itt dolgozik alattam két angol és egy porosz-német. Vannak ezenkívül khinaiak is, számrátizenhatan, kik mind e hivatalban dolgoznak.

Az április elsei előléptetést alkalmával rendes előléptetést kaptak osztályomból Ainslie (angol), Faragó (magyar), Achesen (íróni), Spinneg (amerikai). Továbbá rendkívüli előléptetésben részesültek Faragó (Acting Commissioner) és Achesen (Acting Deputy Commissioner), az előbbi 10,000, az utóbbi 8000 frt évi fizetéssel.

Khina politikai helyzete most nagyon bizonytalan állapotban van. Egyfelől Japánnal, másfelől meg az oroszokkal gyűlt meg a bajunk. A Csung-hau által közölt khinai-orosz szerződést nem szentesítették, sőt a teljhatalmu követ, ki a szerződést kötötte, hazaárulóként halálra ítéltetett. (Még ki nem végezték, sőt újabb hírek szerint valószínű, hogy megkegyelmeznek neki. Szerk.)

Ez persze arczulesapása volt Oroszországnak. Most már tömörked khinai csapatot szállítanak Kuldza felé; s ha magánhíreknek hinni lehet, úgy már összeütközések is történtek. (Azóta meg is verték már az oroszokat. Szerk.)

Mily kimenetelle lesz a háborúnak, azt nagyon nehéz megjósolni; felek azonban, hogy az orosz utóljára is győzelmes lesz, ha t. i. jól felszerelt, fegyvermezett európai csapatai nagy részét a harezterre szállíthatja.

Khina persze több ezer mértföldre van az ütközet színhelyétől, s a háború be lesz fejezve a nélkül, hogy csak egy orosz katona is belepett volna Khinába. Beszélnek azonban, hogy az orosz hajóraj a khinai kikötőket blokirolni szándékozik. (Az orosz hajóhad már el is indult a Csendes-tengerre, parancsnoka Laszowszky altengernagy. Szerk.)

Faragó Ödön.

A magyar fővárosban.

Egy alföldi ember levele.

Kedves barátom! Te tudod legjobban, hogy az irás épen nem kényerem, tehát «ki vagyok kelve» magamból, ha mégis tollat ragadok. Pedig ugy ragadtam, — mert éjjel, az ut fáradalma és a gabonánkat hengerező elementáris erők emlékeztetése méltó zuhanolása után nem szokott az ilyen vidéki ember csak úgy utána nyulni a tollnak, hanem vagy az öröm, vagy a bosszuság teszi ragadozó vaddá utána.

Bizonyosan nekem is jobb volna már aludni, mint itt tölöni a Hungáriának Dunára

néző egyik szobájában, hova egyfelől a cigány zenéje, másfelől az öreg Dunán keresztültánczoló éji szél süvítő vijjogása hallik. Most jöttem föl a vacsoráló-teremből, hol ettem német étlapból, ittam Palugyainak magyar czimere, de német fölirattal bemutatott hazai borából s hallgatam Benecő Rudi kalamajkait.

A honvágy lepett meg tőlk egészen!... Csodálatos nép is vagyunk mi tiszavidéki emberek! Ugy elábrándozunk, ugy elsőhajtozunk egy főváros után, mely minden ízében magyar legyen, hol a nemzeti műveltség fénye lobogjon s vesse szét sugarait széles e hazára s mutassa be átlátszó fényét a hozzánk érkező idegeknak.

Mikor így nekiszabadult már az én ohaj-tásim ábrándvilágának nyíló szármája is: mosolygó arczczal lép közömben egy hajlott kóru francia, s rá a másik ajtón betoppan egy ifjú angol ember. Külön asztalnál foglalnak helyet. A «Krügl-polka» idekötés hatása alatt hederítő Száli és Jakab hozományát s előörökségét immár megígott magyar nemzeti birtokban és ingatlan osztrák állami vasuti részvényekben.

Az öreg francia alig tud ül a széken, az angolon nincs egyéb változás, mint hogy sebessebben kóstolja Ménes vörös borát. A francia sóhajt, fejével bizonyít, mosolyog, kezét simogatja, keze fejen taposl, — az angol csupán félig lezárt szemével igazolja, hogy mennyire figyel és hogy miként érez.

Elhangzott a «százaz fák emléke!» Az angol ajkaira nyomott kezzel elvezi a hallott darab tüzét; — a francia minden embert végigvizsgál s bizonyosan azon komolykodik, hogy miként lehet olyan közönyös arczczal lármázni egy ilyen nemzeti emlék hallgatása után, melynek lövélő lávája alatt nagyobb emlék pihen, mintegy egész Herculánus és Pompeji.

Nos és a két «szomszéd» ott a terem közepén? Azok kiegyeztek, megegyeztek, s abból hiszem, hogy nagyon megegyeztek egymással, mert mikor a francia a maga forintját s az angol a maga aranyát oda dobá Rudi tányérjára: ezek azzal az egy szóval tisztelik meg Rudit, melyen a összbiródalom szuronyármádjája már országokat vesztett és van hivatva veszteni, hogy — «marsch!»

Aztán én is elhúztam a «Boka kesergőjét», Bihari «Verbunkosát», s mikor Rózsavölgyi «Kalapom szememre vágom» kezdetű régi öreg busulóján otthagom a termet: elhatároztam, hogy feljövök hazám nevét viselő ezen német vendéglőnek szobájába, hogy teleírjam e fehér lapot keserűségem fekete soraival.

És mikor így végére jutottam, bizony hidd meg, kifakad belőlem, hogy:

«Magyarok istene! De szép lenne, ha volna Magyarországnak egy magyar fővárosa!»

Ti sokat irtok a tiszai alföldről. No hát én meg irtam a ti számatokra Magyarország színe közepéből.

Vette a fejünk alja. Aludjunk. Jó éjszakát!....

—glt—s.

A velocipéd hőse.

A múlt hó utolsó napjának délutánját nagy várakozásban tölték a főváros atletikai, tornász- és sport körei. Zmertych Ivánt várták, ki jun. 8-án indulván meg Londonból, e napra volt beérkezendő az óbudai vámsorompónál — velocipédjén; mert tudni való, hogy ő ezt az egész utat, kivéve a kis tengeri hajózást, e keresek lovon tette meg.

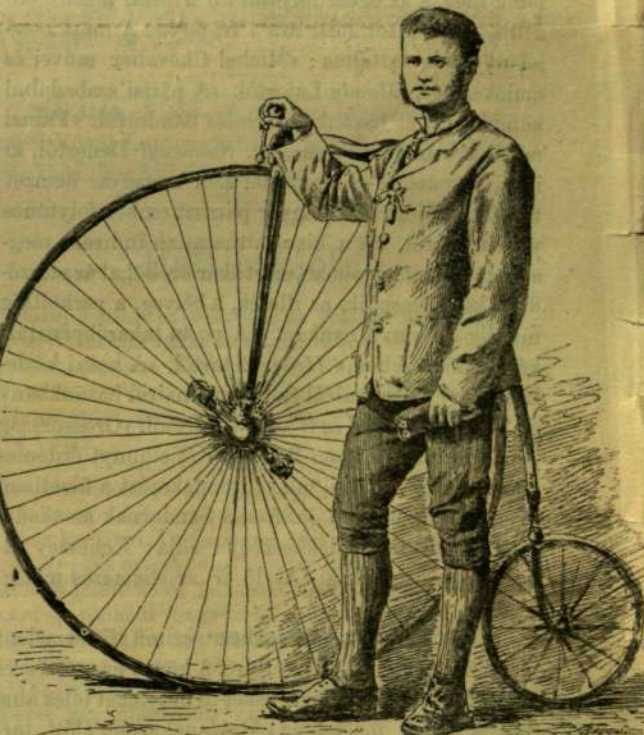
Csakugyan be is robotott a mondott napon, déltűn 1/2 5 órára, megelőzve az őt fogadni elébe indult klubbtárogatot.

Ostendébe, honnan tulajdonképi útja kezdődik, jun. 9-én ért, az 1200 mértföldnyi utat tehát 21 nap alatt tette meg, esőben, sárban, rossz utakon, bal-esetek között s még se merülve ki; a mi oly példátlan az erőfeszítő testgyakorlatok között, hogy bátran oda állítható az angol atletikák legbámulato-

sabb erőfeszítései mellé s megérdemli, hogy a férfias sport e kiváló művelőjét olvasóinknak képen is bemutassuk, a mint bizonyára be fogják mutatni a külföldi lapok is.

Zmertych Iván még csak 25 éves, kifejtett, csinos fiatal ember. Szeniezen született Nyitra megyében. Atyja földbirtokos s fiát a gazdasági pályára szánva, miután ez tanulmányait Pozsonyban és Budapesten bevégezte, Mödlingbe, majd Londonba küldte gazdasági ismeretek és tapasztalások szerzése végett. Öt negyed évet töltött Angliában, s mielőtt az angol körökben is előre érdeklődést keltett nagy utjára indult volna, hat hétig minden nap két angol mértföldet futott velocipédjén, hogy hozzá erősödjék.

Ostendéből 9-én d. u. 1 ó. 15 perczkor indulva Aachenbe ért 14-én este 8 órára; itt az eső miatt egy napot kése, 16-án 3 ó. 45 p. ért Kölnbe, elindult innen 5 órakor; Darmstadtba ért 18-án d. u. 3 ó. 5 p., Würzburgba 20-án 7 ó. 30 p. E napon 98 kilométert tett meg; Nürnbergbe ért 21-én d. e. 10 ó. 55 p., Passauba 23-án 8 ó. 15 p., e napon 142 kilométert tett. Linzben volt 25-én d. u. 2 ó. 15 p., Bécsben 27-én. Itt egy napot késni kellett, mert a velocipéd eltört. Pozsonyba ért 28-án este 7 órára, Győrben különös díszes és barátságos fogadtatásban részesült; Komáromon keresztül, egy nap (29-én) 14 magyar mértföldet megtevé, mint mondók, jun.

Zmertych Iván.

30-án d. u. 1/2 5-órát ért be Budapestre. Utjában háromszor bukott fel, először Rolandseckenél (a Rajna mellett), hol egy lisztes kocsi megbokrosodott lovai az utat elállták s ő egy szőlőbe zuhant; másodszor leesett Bécsben, midőn a velocipéd tengelye eltört, s harmadszor már céljához közel, Dornógnál a rossz ut miatt. Ez utóbbi esés súlyosabb volt a többinél: érzékenyen sérté meg feje hátrészét, s kezét is meghorzosolta — azonban ennek dacára folytatta utját. A legkitünőbb tourt Regensburgot elhagyva tette, midőn egy óra alatt 23 és fél kilométert tett meg. Indulásakor testsúlya 159 angol font, velocipédje és podgyása súlya 53 font volt.

Megjegyzendő, hogy utjában még ráért mintegy 50 levelet és sürgönyt megírni és földadni s indulásának és érkezésének idejét pontosan jegyezgetni.

Megérkezésékor nem látszott rajta nagyobb kimerültség nyoma, csak nyakacsigája s hátgerince fájt néha a folyton előrehajlott üléstől, melylyel a velocipédet hajtani kell, s mely a lábakat, karokat s az egész testet igen igénybe veszi. Ő is csak egy bírhatta ki, hogy már régóta kitünő tornász s tizenöt éves kora óta gyakorolja a velocipédet.

Budapesten szívesleg fogadtatásban részesült az atletikai kör tagjaitól és a hírlapíróktól, kik folyvást figyelemmel kísérték utját. A Hungáriába szállt, hol részt vett a barátságos lakomában, de még az atletikai klub által tisztelgetésre rendezett éjjeli gyalogló versenyen is megjelent.

Irodalom és művészet.

A Kárpát-egylet „Evkönyve” gazdag tartalommal jelent meg Késmárkon, 579 oldalra terjedő nagy kötetben; minden közlemény magyar és német nyelven is megvan benne, miután az Evkönyvet a 2 ftos évi díj fejében kapják a tagok s ezek közt sok a német ajkú. Az czikkék természetrajzi, ethnographiai tárgyak, van közöttük uteljárás is, s kiterjed a Kárpátok különböző részeire, nemcsak a Táttra-mellékre, hanem a máramarosi, beregi és erdélyi havasokra is. Hazánk regényes vidékeinek s azok természeti sajátosságainak megismeréséhez sok felvilágosítást és adatot nyújt a gondosan szerkesztett évkönyv, mely már a hetedik kötet. Három melléklet is csatlakozik hozzá: a magas Táttra csoportozata a különböző csúcsokkal és völgyekkel és két fénynyomat Divaldtól: Táttrafüredet és a jégvölgyi csúcsot tüntetve föl. A közlemények sorát a hasznosan működő és kellő pártolásban részesülő egyetle vonatkozó tudnivalók fejezik be.

A „Nemzetgazdasági Szemle”, a tud. akadémia által kiadott évnegyedes folyóirat ápril-juniusi füzeté most jelent meg, s alkalmas arra, hogy az új félév elején a közönség figyelmébe ajánljuk e komoly vállalatot, melyet György Endre a nemzetgazdaság, pénzügy és statisztika egyik tartalmas közlönye gyanánt szerkeszt. Évnegyedenként jökora kötet jelenik meg, s az egész folyamra 5 ftrjával lehet előfizetni, egyes füzet bolti ára 1 ft 60 kr. A most megjelent füzet tartalma: »Michel Chevalier művei és emlékezete», Mándy Lajostól. »A párisi szabadelmi kongresszus és hazánk», Hegedűs Sándortól. »Falusi népünk elszegényedése», gr. Széchenyi Dénestől, ki igazi szeretettel és részvéttel szól a magyar nemzet törzsoke, a jóra való magyar paraszt ember folytonos pusztulásáról, kit a kiszámíthatatlan indirekt megadóztatás sűjt legjobban, mert akár örökök, akár szerződik, akár házassodik, az illeték, a bélyeg, a perköltség mindig ott van a nyakán. »A posta takarékpénztári kérdés hazánkban», Heim Pétertől. »A hazai közlekedés ügy viszonyairól és kívánalmairól hazánkban», gr. Desseffy Aurél és György Endrétől. »Oroszországi pénzügyeiről», Lukács Bélától. Két elhunyt érdemes szakfőúrrel is találunk megemlékezést a füzetben. Weninger Vinczéről dr. Konek Sándornak az akadémiában tartott emlékbeszédjét adja; Kenessey Alberttről pedig Vörös László ír az elismerés melegségével.

»A közoktatás kérdéséhez» című füzet jelent meg Szegeden, írta Garzó Imre. A könyv három részre oszlik: az első általános elveket és nézeteket jelez ama dolgok körül, melyek az oktatásnál szem előtt tartandók; a második a jelenkori oktatást vizsgálja, a harmadik pedig egy oktatási rendszer vázlatát adja. Szerző az ugynevezett praktikus oktatás híve, sokalja a nyelvtanokat, a klasszikusokat s ezek helyett realisabb tárgyakat kíván.

A hivatalos statisztikai közleményekből egy nagy kötet jelent meg: »Magyarország vasutai 1877-ben», szerkesztette Beöthy Leo osztálytanácsos, nyomtatott a Franklin-társulatnál. E közleményben ama vasuti statisztikának második évfolyamát kapja a közönség, mely a magyar és ausztriai kormány között létrejött megállapodás értelmében a monarchia két felében egy és ugyanazon minták alapján gyűjtendő és közölteendő. Részletesen feltünteti vasutaink állapotát, a befektetett tőkét, forgalmat, bevételt, kiadást, stb. Az 1877-ik évben 6786 kilométernyi hosszúságú vasutak voltak forgalomban a magyar korona területén.

Az akadémia könyvkiadó vállalatában meg fog jelenni Thierry Amadé műve: a római császárság története, Csiky Kálmán fordításában; továbbá Mayr G. műve »Die Gesetzmässigkeiten im Gesellschaftleben», fordítja Kórosi József, végül közgazdasági és pénzügyi értékezesek, több kitűnő külföldi íróktól, melyeket György Endre s Weisz Béla fordítanak.

Kossuth iratainak bő ismertetését egy *svéd* lap is közli, a Helsingforsban megjelenő »Morgenbladet». Ugyane lap tárczájában foly most *Jókai* »Kárpáthy Zoltán» regénye is.

Pulsky Ferencnek a lapokban és folyóiratokban megjelent cikkei Raumann Frigyes ki fogja adni »Ábránd és Való» cím alatt. A kötet mintegy 32 ivre terjed.

»Honti Közöny» cím alatt társadalmi hetilap indult meg Ipolyságon. Ára egész évre 4 ft. Szerkesztője: Ivánka István.

A Légrády-testvérek kiadásában megjelent »A nővérek», a híres német író Ebers György regénye. Az egyiptomi hajdankor ez alapos ismerője e regényben is e kort rajzolja, s elevenítette meg. Könyve tehát tanulságos is a mellett, hogy szórakoztat. Fordította Kacziány Géza. Ára 2 ft. — Szintén a Légrády-testvéreknél jelent meg »A kísértet», elbeszélés Wilkie Collinstól, ára 80 kr.

Előfizetési felhívás. Legouvének, a szellemes francia írónak *Feketi* József főkötő ref. lelkész két művét lefordította. Egyik »A nők erkölcsi története», mely magában foglalja mindazt, amit a nőkről minden számbavehető népnél tudni lehet, a másik »*Atya és fia a XIX. században*», mely a nyilvános oktatás mellett azt az eszmét is fejtegeti, hogy miképen kell az atyának a családi nevelést alkalmazni. Az első mű előfizetési ára 1 ft 50 kr., a másodiké 1 ft., s mindkettő a Franklin-társulatnál j lenik meg. Az előfizetési összegek a fordítóhoz (Foktő, utolsó posta Kaloosa) küldendők.

»Törvény a magyar büntetőtörvénykönyvnek életbeléptetéséről» kiegészítve az idézett törvényekkel és rendeletekkel; kiadta Hoffmann és Molnár (az Eggenberger-féle könyvkereskedés), ára 30 kr.

Az »Apollo» zenemű-folyóirat júliusi füzeté tartalmazza Allaga Géztől a »Csongor és Tünde» színdarabhoz való melodramákat, Berlioztól a záródok indulóját Wachtel Aurél átiratában és egy »Esthomályban» című zongoraművet Goltztól; ára 1 forint.

A népszínházban e hó 2-án a »Beesület segyénye» című 3 felvonásos népszínmű került előadásra, Makróczy Jánostól. A népszínmű pályázaton gerszett figyelmet a darab, de csak teljes átdolgozásban kerülhetett előadásra. A tehetséges műve, mely még azonban nem tisztult meg. A szerző a népszínmű szük keretébe társadalmi kérdéseket illesztett, egy bukott nő beesületének helyreállítását, és a papi nőtleniséget. E magában is kényes tárgyakhoz azonban nem azzal a kímélettel nyúlt, melylyel kellene. Ez a nyersség darabjának egyik lényeges hibája, a másik pedig az, hogy a fölvetett kérdések nincs elég levegője a népszínműben. Jó tulajdonai azonban: az alakok, több drámai jelenet, s a mese szövege. A két lelkész (katolikus és református) föllepítéséhez biztosabb kéz, több erő és igazság kellett volna. A darabnak volt hatása, úgy szintén Tisza Aladár zenéjének is, de az előadás nem tartozott a hatásosabbak közé. Így *Palmái* Ilka asszony bár élénken játszott, de fátyolosított hangon beszélt és énekelt; az énekek *Székely* k. a. sem volt szerencsésebb. A férfiszereplők: Vidor, Eöry, Egri, Horváth, Komáromi a nem énekes részeknek szerencsésebb közreműködői voltak. A szerzőt, ki a népszínház tagja, többször kitapsolták.

Az operaház építő bizottsága már határozott az operaházon alkalmazandó tizenkét szobor ügyében. A szobrok savoniere-köböl fognak készülni, az anyagot a bizottság maga szerzi s a munka egy év alatt fejeződ be. A félükbe tervezett négy szobor és a két nagyobb ülő szobor fölül a bizottság később fog határozni. A tizenkét szobor közül *Donath* Gyula készíti az arezói Guido és Pergolese szobrát, *Kiss* György a Pierluigiét és Periet, *Huszár* Adolf a Beethovenét és Haydnét, *Szász* Gyula a Mozartét és Gluckét, *Strébl* Alajos a Cherubiniét és Spontiniét s végre *Brestyánszky* a Weberét és Rossiniét. A tiszteletdíj egy szoborért ezer forint.

Biczó Géza fiatal festőnk, kinek több rajzát volt alkalmunk már bemutatni, közelébb »Alku» című nagyobb genre-képet készített, mely a műcsarnok közlebbi kiállításán lesz látható. Egy vásári lazi-konyhás sátor belseje a helyszín, s ott foly az alku, egy lócsiszár és paraszt közt. Eredeti, törül metszeti két alak mindenik: a csiszár a megtestesült furlang és ravaszság, a paraszt pedig afféle nehezen mozgó, testes alak, ki a feléje nyújtott parolát is bizalmatlanul nézi. A sátor többi alakjai is érdekesek, s az egész kép igen élénk megfigyelő tehetségről tanuskodik, és a magyar népelet sok jellemző vonását tünteti föl. A szép tehetségű festő valószínűleg azok közt lesz legközelebb, kik a kormány pártfogása mellett külföldön folytatnák tanulmányait.

A Münchenben élő fiatal magyar festőkről sok dicsőretestet ír az »Ellenőr» nek Széchy Károly, s különösen kiemeli Greguss Imrét és Baditz Ottót. Greguss »Betyárok az erdőszélen» s »Az utolsó korty» című hangulatos képeket állította ki a tárlatban, *Margit* pedig egy római lakomát festett. Baditz Ottó »Elitelt»-je, mely lapunkban is közölve volt, nagy hatást tett. *Gyárfás* Jenő Arany »Teteimre hívás»-ából merített nagyobb s szép képen dolgozik,

Greguss a magyar függetlenségi harczból vett tárgyon, s Baditz Ottó »A falu rossza» című szép képet fejezett be.

Képzőművészeti kiállítás Kolozsvárt. Kolozsvárt oly irányú mozgalom indult meg s napról-napra terjed, hogy e városban a képzőművészeti társulat kiállítását rendezzen. A képzőművészeti társulat különben már korábban is kimondta az elvet, hogy a hol bizonyos számú tagjai vannak, ott kiállítást rendez. E hét végére Kolozsvárt értekezlet is volt kitűzve a teendő megbeszélése végett s különösen, hogy mi módon s mennyiben lehetne a város s a társulatok áldozatkésztségét igénybe venni.

Közintézetek, egyletek.

A magyar orvosok és természetdudások szombathelyi nagygyűlésének tagjait a *gleichenbergi* fürdői részvénytársaság igazgatósága látogatásra hívta meg, igérvén, hogy a vendégek ellátásáról gondoskodni fog. A választmány köszönettel vette a meghívást s elhatározta, hogy Gleichenbergbe aug. 29-én fog kirándulni. Kirándulások lesznek még Sághegy, Németújvár, Jáak, Tarda és Borostyánkőre. Szombathelyen eddig 600 vendég elszállásolásáról gondoskodtak.

A székely egylet közgyűlése. Aranyos-Tordamegye meghívására a székely egylet elhatározta, hogy idei közgyűlést Tordán tartja augusztus 22-én.

A kolozsvári országos dalárúnnepélyre a következő határozatok hozták: Az országos dalárúnnepély aug. 18-dikán kezdődik, aznap a megérkezés, fogadtatás és ismerkedés lesz. Augusztus 19-dikén a kitűzött versenydarab előadása. Augusztus 20-án a szabad verseny előadása. Augusztus 21-én délelőtt az összes próba, este a fővárosi kitűnő művészi és zenészi erők közreműködésével rendezendő diszhangverseny. Augusztus 22-én a jutalomkiosztás és az ünnepély berekesztése. A bizottság fölkeri az államvasuti igazgatóságot, hogy az érkező dalárok-nak Nagy-Váradon külön vonatot adjon rendelkezés alá.

A kolozsvári nemzeti színház nyugdíjintézete alapjára Konec Klára asszony 400 forintot hagyományozott.

A magyar írók segélyegyleténél a jelen év első felében új alapítványokból 4400 ft gyűlt össze; régi alapítványok befizetéseitől 11,400 ft; állami segély 1600 ft; ajándékokból 875 ft 72 kr 3 arany. Kiadott: rendes félévi és évnegyedi segélyre, 42 fél (elaggott író, írók özvegyei és árva) részére 4525 ft., rendkívüli segélyekre husz félnek 908 ft 70 kr., két temetés költségére 150 ft, összesen 5583 ft 70 kr. A rendes évi segélyezésre összege az egyleti tőke kamatait és állami segélyt teljesen fölemészttvén: az egylet a hozzá időközben fordulókat csak oly mértékben gyámolíthatja, a melyben teljes irodalom: és emberbarátok adományai azt lehetővé teszik. Ennélfogva a magyar írók segélyegylete, hogy emberbaráti feladatát teljesíthesse, folyvást rászorul a buzgó hazafiai, nemeslelkű hölgyek, egyletek és pénzintézetek áldozatkészsegeire.

Szobrok a múzeumra. A múzeum parkjának egy része, a fákkal együtt áldozatul esett az utca-bővítésnek, de ennek fejében a közmunkatanács szép virágos ágyakat, pázsitot és diszbokrokat íltetett, s általában a park nagyon megcsinosodott. Hanem a fák eltűntével annál feltűnőbbé vált, hogy a múzeum oszlopos csarnoka mily pusztta, s ez annál feltűnőbb, mert ott féllek vannak hagyva szobrok számára. A közmunkatanács egy feliratban fogja fölkeríteni a közoktatásügyi minisztert, hogy a múzeum szobordíszéről gondoskodjék.

Az állatkertben B. Kemény Gábor miniszter közelébb látogatást tett, s kérdézősködött a mesterséges baromfi-házaló mibenlétéről, mely ezéla a gazdasági miniszterium 700 forint ajándékozott. A gépek épen most érkeztek meg Párisból s a hízalót e hóban már berendezhetik. A miniszter biztató választ adott ama kérelemre, hogy a híres mezőhegyesi állami gulyából egy bikát és tehenet csehszerű lenne az állatkertben kiállítani, hogy az idegenek is megismerjék ezen kitűnő faj szarvasmarhát.

Egyház és iskola.

A német nyelv és a középiskolák. A helvét hitvallásu egyházkerületet egyetemes tanigyi bizott-

sága, mely már egy hét óta ülésezik Budapesten, többek közt élénk vita után szavazattöbbséggel azt a határozatot hozta, hogy a német nyelvet ezentul nem veszi be a gymnasium rendes tantárgyai közé.

Iskolák segélyezése. Dr. Schlauach Lőrincz szatmári püspök a felső-remete-vasgyári kath. iskola építésére 1300 frtot, — Kovács Zsigmond veszprémi püspök pedig a Veszprém város területén fölépült Szent-Anna nevű kath. elemi iskola építési költségeinek fedezésére 2500 frtot ajándékozott.

Tanszerek kiállítása. A középtanodai tanárok mult heten lefolyt közgyűlése alkalmából tanszerekből sikerült kiállítást rendeztek a felső leányiskola helyiségeiben. Szébbnél szebb és igen érdekes fizikai és természetrajzi tanszerek voltak itt kiállítva a különféle középtanodák részéről. Leginkább kitűnt a II. kerületi reáliskola, honnét sok érdekes tanszer, valamint Sajóhelyi Béla és Paszlavszky József tanárok által készített preparátumok küldettek be. E kiállításon leginkább oly tanszerek voltak, melyek a tudomány újabb haladását tüntetik fel. Méltán fel-tűnést keltett Tausz Ferencz ó-budai tanár kőesíszoló gépe, melylyel tudományos vizsgálódásokra igen könnyen lehet a köveket csiszolni, akár papírvékony-ságu lemezékké is.

Mi ujság?

Egy fiatal költő halála. E hó 4-én délután a »Titel» nevű gőzhajó érkezett meg az Al-Dunáról a fővárosba, s a vámpalota előtt kikötve, a hajókerékben nem sokára egy holttest akad meg. Kivették, ruháját átkutatták. Fiatal ember holtteste volt, zsebében névjegyek s azokon ez a név: »Dr. Indai Gyula, jog- és államtudományok tudora». Elvitték a kórház halottas kamarájába, s csakugyan kiderült, hogy a halott Indai Gyula volt, kinek neve irodalmi téren is ismeretes. Mi történt vele, öngyilkosság, vagy véletlen szerencsétlenség okozta-e halálát, nem lehet kideríteni. Mind a két esetet föl lehet tenni. Érzékeny, elégtellen természet volt és szeretett tulozni örömet s fájdalomt, és nagyon buskomor-nak látta mindenki az utolsó időkből. De senki sem emlékezik oly szavaira, melyekkel öngyilkosságát lehetne magyarázni; se egyetlen sort nem hagyott hátra. A mult hónap 29-ének estjén néhány barátjával együtt mulatott, s nagyon azon volt, hogy egész éjjel fenmaradjanak. Csak reggel oszlottak szét, s azóta Indai Gyula eltűnt, míg a Duna hullámai ki nem adták. Elég oka semmi esetre sem volt öngyilkosságra. Halála titkát magával vitte.

Indai Gyula jőnévű kolozsvári család gyermeke. Atyja, Indai Péter, jeles tanár, a híres »Abéczés könyv» szerzője. A fiatal ember nem régiben jött fel a fővárosba, hol a törvénszéknél nyert al-jegyzői alkalmazást, de hivatalában csak egyszer jelent meg, az eskü letételére. Még csak 28 éves volt. Költemények, elbeszélések már évek előtt jelentek meg tőle, s ezek határozottan költői tehetséges és mély érzésre vallanak. A lapok szívesen közölnék műveit. Lapunk is többet közölt tőle, s mai számunkban is bemutatunk egyet, melyet néhány nappal halála előtt adott át közlés végett. Egy időben a »Nemere» című lapnak szerkesztője volt. Ábrándos, rajongó és szenvedélyes ifjú lévén, az életpálya megválasztásában soká habozott, míg végre rászánta magát a törvénykezési pályára. A baráti körben szeretett, s közel ismerősei a tehetséges ifjú szép jövőjében hittek. Képzeltetni, hogy váratlan és rejtélyes halála mennyire lesújtotta szülőit. Temetésére a rokonok részéről sógora, Hegedűs István kolozsvári tanár jött fel, ki két szép koszorút tart a koporsóra. A koszorúk fölírata ez volt: »A jó fiúnak» és »A felejt-hetlen testvérnek». A temetés csendben történt. Szilárdy ref. lelkész mondott a szerencsétlen fölött meleg búcsuztatót, a sirnál pedig egyik barátja, Reviczky Gyula fiatal író. Legyen nyugalma zavar-talan!

A Petőfi-pőr. Aigner Lajos, a Petőfi műveinek kiadása ügyében az Athenaeum ellen indított pert elvesztette. A bíróság a Petőfivel kötött szerződésből bebizonyítottának látja, hogy műveinek nagy részét örökáron eladta. Aigner tehát keresetével elutasított s 75 frtnyi perköltségben elmarasztaltatott.

Tisza Kálmán miniszterelnök a héten meglátogatta Szegedet s megtekintette az addigi műveleteket és általában mindenről igyekezett meggyőződést szerezni. Megemlíti itt, hogy a Tisza építendő állandó hid tervére a pályázat ki van hirdetve. Az összes építési költségek 1.250,000 frtra számítvák.

Csak oly vállalkozók pályázhatnak, kik a hid építését is elláallják. A pályázati tervek szept. 1-éig nyújtandók be. A hidépítés minden részletével 1883. évi május 1-éig tökéletesen befejezendő. A legjobbnak ítélt terv fogadtatik el, míg a 2-ik terv 3000 arany franknyi tiszteltéddijjal jutalmazatik.

A hivatalos lap bérlete. A »Budapesti Közöny»-nek az 1881—83 évekre terjedő nyomtatása és kiadása fölötti pályázat e hó 5-én dőlt el, s a belügy-miniszteriumhoz következő ajánlatok érkeztek: a pesti könyvnyomda részvénytársulat ajánlott 140 ezer forintot; a Franklin-társulat 191 ezer frtot; Légrády-testvérek 193,200 forintot; az »Athenaeum 210,000 forintot az állam tiszta jövedelméül. Az eddigi bér (szintén az Athenaeumnál) 168 ezer forint volt.

Artézi kut Hódmező-Vásárhelytől. Zsigmondy Vilmos, a budapesti artézi kutak megteremtője, már hosszabb idő óta artézi kut létesítésén fáradozik Hódmező-Vásárhelytől. Ez a napokban sikerült is neki, s bőven bugyogó ásványforrásra bukkant.

Egy magyar hajó veszedelme az afrikai partokon. A fumei Domini-család »*Unione*» nevű hajója január 3-án a marseillesi kikötőből régi kovás pus-kákkal, bórneműekkel és szeszes italokkal Afrikába indult, de a guineai partokon, hol kókusz-diót szedett föl, vihar érte, az ottani zátonyokra sodorta és Whydahnál törtést szenvedett. A godemei néger kormányzó értesülvén erről, vagy husz embert küldött a helyszínre s miután ezek konstalták a hajótörést, kijelentették, hogy törvényeik szerint a partjaikon törtést szenvedett hajó az övék, a hajónép pedig kapitányostól *rabszolgákká* vált. A szót tett követte: a hajónépet átszállították Godomébe, az ország belsejébe, a hajóhoz pedig megérkezett nem-sokára egy 500 főből álló néger csapat s a velük hozott, valamint a hajón talált szerszámokkal neki-estek a hajónak, azt darabokra vágták tüzelőfának s a benlevő kókuszdió-rakománnyal s mindennel együtt egy elhordták onnan. Egy angol hadihajó ugyan épen akkor járt arra, de miután ez meggyőző-dött róla, hogy angol alattvaló nem-forog szóban, nyugodtan tovább vitorlázott. Szerencsére a lagosi francia konzul közbeveté magát s sikerült is neki kivívni, hogy a néger király a hajós népet különös gráciából szabadon bocsátja. Lagosban sokat szenvedett a hajónép és miután kinyugodtak testi s lelki izgalmaikat, s az ottani európaiktól némi ruhanevelőket koldulgtattak össze, fölvette őket az Európa visszatérő »*Ethiopian*» nevű angol gőzös a francia konzul közbenjárása következtében, s így május hóban megérkeztek Liverpoolba. Ez eset mutatja, hogy Afrikában a rabszolgakereskedés még teljes virágzásban van.

A Vezuvot mult hó 27-én este villamos fény-nyel világították ki, s megragadó látványt nyújtott messze távolban is.

Földrengés Svájcban. Mult vasárnap, e hó 4-én, mikor egész Közép-Európában nagy viharok uralkodtak, Svájcot földindulás rázkódttatta meg. Ugy az északi kantonokban, mint délen erőn, többnyire délkeletről észak-nyugatra irányuló lökéseket éreztek; sok helyütt moraj kísérte a földingást. Kár sehol sem történt.

Nagy szerencsétlenség történt Londonban e hó 5-én a Tottenham Court Roadon, hol gázvezető csöveket raktak le. Valamely nyíláson gáz ömlött ki, mely meggyult, s óriási robbanás követte, mely a föld alatti csöveken messzire elterjedt s nagy pusztulást vitt véghez. Mikép történt a robbanás, nem tudni. Valószínű, hogy a munkások gyufával vizsgálódtak a csövek körül. A robbanás helyén a követet és föld fölpatant s nagy kráter támadt, melyből láng tört ki, s elviselhetetlen bűz áradt szét. Az egész környék aljában megrázkódott. Néhány pillanat múlva a Percy-Streeten tört ki az explosió. A 3 lányú atnérnő cső tovább vezette a pusztulást s 10—12 méternyi találoságokban újabb és újabb robbanás történt, valóságos vulkánok törtek ki a követet alól. A pusztulás borzasztó. A robbanásnak oly ereje volt, hogy néhol a követet súlyos darabjait a házak tetéjére vetette. Lovakat, kocsikat a légbe dobott. Több ház összeomlott, számos épületnek az utca felől eső része ledőlt s több mint 300 ház sérült meg. A halottak számát még nem tudni,

de nem oly nagy, mint e nagy pusztulás után sejt-ni lehet; hír szerint nem több mint 10—12, de a nehéz sebesültek száma 80. A robbanás első helyén egy munkás 27 lábnyira dobott be a csöbe; egy másikat szétszaggattak találtak. Összesen hat helyen tört ki robbanás másfél mérföldnyi területen. Az egészen szétrombolt házak számát huszra teszik. Az utcákban, hol az explosió történt, az átható szag miatt lehetetlen hosszabb ideig tartózkodni, minek következtében a munkásokat minden harmadik órában fölváltják. A romok eltakarításával száz meg száz munkás foglalkozik. E városrészen többnyire kiskereskedők s munkás-családok laktak.

A telefon az egyház szolgálatában. A »Times» beszéli, hogy egy liverpooli templom egy öreg asszony házával telefonnal összeköttetésbe hozott, ki Liverpooltól egy fél mérföldnyire lakik. Az ájtatos hölgy betegnek fekszik otthon s nem képes kimeni. Most ágyában kényelmesen hallgatja a templomi énekeket és az egyházi szónoklatokat.

A sakk nagymestereinek versenye e hó 4-én kezdődött a wiesbadeni nemzetközi sakk-kongresszuson. E verseny eredménye, melyen Európának 16 leghíresebb sakkozója mérkőzik egymással, igen érdekesnek ígérkezik. A díjak 1000, 500, 250 és 120 márká. Londonból jelen vannak: Blackburne, Bird és Mason; Németországból: Louis és Wilfried Paulsen, Winawer, Fritz, Schorre, Minkwitz, dr. Schmidt, Schallopp, Schwede, Schottländer, Wemmers; Bécsből Englisch és Schwarz.

Adakozás. A pesti gyermekkorház részére Alberti-Irsáról Kővér Lajosné 2 frtot küldött be szerkesztőségünkhez. Rendeltetési helyére jutattuk.

Halálozások.

Gróf THOROCZKAI MIKLÓS az erdélyi arisztokracia egyik kiváló tagja, meghalt Kolozsvárt 79 éves korában. Egykor Tordamegye főispánja volt. A negyvenes években az erdélyi országgyűlésben, mint a konzervatív párt egyik tagja, jelentékeny szerepet vitt.

VAJDA JÁNOS siklósi ügyvéd, több ízben országgyűlési képviselő, a siklósi függetlenségi kör, a siklósi takaréks- s hitelegylet elnöke, jun. 26-án meghalt 48 éves korában. Vajda János 1200 ft hagyományon kívül 70—80 ezeret meghaladó összes vagyonát a Siklóson felállítandó felekezet nélküli kózsá tanoda javára alapították meg. Vajda János 1200 ft hagyományon kívül 70—80 ezeret meghaladó összes vagyonát a Siklóson felállítandó felekezet nélküli kózsá tanoda javára alapították meg. Vajda János 1200 ft hagyományon kívül 70—80 ezeret meghaladó összes vagyonát a Siklóson felállítandó felekezet nélküli kózsá tanoda javára alapították meg. Vajda János 1200 ft hagyományon kívül 70—80 ezeret meghaladó összes vagyonát a Siklóson felállítandó felekezet nélküli kózsá tanoda javára alapították meg.

Dr. HELLE JÁNOS, egykor a kiskun-kerület fő-orvosa, széles körben ismeretes kitűnő orvos, f. hó 6-án elhunyt Szabadszálláson, több évig tartó súlyos szenvedés után. Tudománya s gyakorlatja egyaránt kiváló, emberszeretete s szorgalma páratlan volt. Nagy családot hagyott maga után, s ezerek és ezerek kiket hosszas gyakorlatla alatt gyógyított, kívánnak békét és áldást porainak.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Dr. MOSKOVITZ MÓR, az országos közegészségi tanács tagja, a főváros egyik legkeresettebb homeopátiája, ki sikeres működéséről magyar nemességet és a szent István-rend lovagkeresztjét is megnyerte, 75 éves korában. — BAROSS LAJOS hontmegyei főszolgabíró, zsembéri birtokos, hosszas betegeskedés után Karlsbadban, hová gyógyulás végett utazott. — Kisapponyi FRANKNER L., több urodalom volt tulaj-talmu igazgatója, 90 éves korában Nagy-Emőken. — FEKETE JÓZSEF, törvénszéki bíró és volt honvéd. Sátoralja-Ujhelyen. — JANTHO LAJOS, a szabadságharczban a híres vörös-sipkás zászlóalj egyik leg-vitézebb őrmestere, a hadjárat után Péchy István selyebi és kupai birtokán pontos gazdatiszt, 52 éves korában. — BEDNÁR JÓZSEF, csataaljai plébános 43 éves korában. — ROSTY JAKAB, takarékpénztári igazgató s becsült férfiú, Rozsnyón. — ELÉTO FERENCZ, Szatmármegye egyik vagyonos és közügyekben buzgó polgára, 49 éves korában. — ID. HEVESSY BERTALAN 66 éves korában Tornaallyan. — OELBERG ANTAL lovag, nyugalmozott kincstári erdőmester, 71 éves korában Kolozsvárt. — SCHUSZTER ANTAL, a szepeni tébolyda gondnoka, derék magyar ember s az ottani magyar olvasó egylet pénztárnoka. — HUBENAY FERENCZ, a magyar nyugati vasut tisztviselője, 35 éves korában Budapesten. — Nagy Gábor képviselő, mint Kézdi-Vásárhelyről írják, súlyos csapás érte, 74 éves atyját, ki városi tanácsnok volt, vesztvén el e napokban.

ÖZVEGY PETŐCZNE szül. Orosz Paula, 41 éves korában Pozsonyban. — POLLAKNE szül. Reis Teréz,

A magyar-francia biztosító részvény-társaság,

melynek

20 millió frankot, azaz 8 millió arany forintot

tevő alaptőkéjéből részvényesei által mindjárt kezdetben

10 millió frank, azaz 4 millió arany forint

készpénzben befizetett s részint magyar állami értékpapirokban, részint a főváros első rendű pénztárcájánál helyeztetett el, — mind igazgatósági székhelyen **Budapest**en, mind az ország különböző pontjain allított vezér- és főigazgatók által már megkezdé működését és

BIZTOSÍTÓ

- a) tűzvész és robbanás által okozott károk ellen ingó és ingatlan tárgyakat;

- b) jégkár ellen minden mezőgazdasági terményt,

- c) szállítmányi károk ellen szárazon és vizen szállított javakat,

- d) az ember életére minden ismert módozat szerint.

A társaság rendkívüli nagyságu alaptőkéje, melyet működésének mindjárt kezdetén a biztosító közönségnek garanciaaképen nyújt, kezesség arra nézve, hogy általa az előforduló károk a leggyorsabban és méltányosabban fognak rendeztetni és kifizettetni. Másrészt a társaság az iránta már is minden oldalról nyilvánuló bizalmat, valamint eddig tanúsított rokonszenvet az által is fogja igazolni, hogy díjszámításainál a közönséget mindazon kedvezményekben részesíteti, melyeket egy solid alapon működő társaság biztosító feleinek nyújtani képes.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók s minden irányban bővebb felvilágosítások nyerhetők úgy az igazgatósági központon (Budapest, IV. ker. Városházter 1. szám) mint a vezér- és főigazgatóknál s az ország nevezetesebb helyein már felállított kerületi ügynökségeknél. 5683
Az igazgatóság.
Budapest, 1880. január 10-én.

Bártfai ásványviz

legtisztább égvényes vastartalmu savanyúviz mindig friss töltésben kapható

TOPERCZER Th. Alb.

bártfai ásványviz széküldési raktárában **Bártfán**, Felső Magyarország.

Kapható minden ásványviz-raktárban.
BUDAPESTEN: Édeskuty L., Frum gyógyszer., Mattoni és Wille, Radocsy és Bányai, Weinberger G.-nél. 5978

Uj találmány!

Mezey Péter fodrász Budapest kis-híd-utca 10. sz., oly kitűnő és eddigelé megpróbált orvosilag is kitűntetett

bőrfinomító és szeplőtörő szert talált fel, mely a bőrnek finom üdéséget kölcsönöz bármily bőrbajoknál, s az eddigelé hirdetett külföldi ily nemű szereket felülmúlja. Egy tégely ára 2 ft.

Ugyanott kaphatók mindennemű hajkenők, hölgy-porok, lábizzadás elleni porok, és hajfestő-szerek saját készítményben, nemkülönb minden egyéb illatszerek.
Megrendelések legpontosabban eszközöltetnek.

NESTLÉ HENRI-féle

gyermek tápláliszta.

Nagy diszoklevél.

Arany- Számos
érem bizonyítvány
különféle a legelső orvosi
kiállításokon. tekintélyektől

Gyári jegy.

A legtekélyesebb táplálék szopós és gyengélkedő csecsemők számára.

Főraktárhelyiség Magyarország számára:
NERUDA NÁNDOR-nál Budapest.

Raktárak:

Kereskedők:
Thallmayer és Seitz,
Édeskuty L.
Kochmeister Fr. udóda,
Brázay K.,
Brunner és Flohr,
Fanta Károly,
Seidl József,
Szenes Ede,
Takács Lajos,
Vághy Lajos,
Weninger M.

Gyógyszereszek:
Angyal-gyógyszertár,
Fanser Antal,
Formágyi Fr.,
Frum István,
Pillich Fr.,
Özv. Schernhofer,
Scheich C.,
Schwarzmayr J.,
Szatupa György,
Török József,
Ör. dr. Wagner D.,
Ifj. dr. Wagner D.

ÓVÁS!

Egyedül valódi, ha a szelencze beiktatott védjeggyel van ellátva. Jegyzet: A nem valódi szelencze-nél a tetejé rajzejéről hiányzik körponti raktár névaláírása F. Berlyak. 5992

Pattanások,

pörsekenek,

szétszórtan álló vörös, kemény vagy genyedése menő esemécskák, falkadékok, rezes kiütések csatlakoztatlan gyógyítottak saját magamon megkísérelt szepítővizem által. Használati utasítással, és alkalmazási szabállyal; egy üveggel 2 ft.

Aréz-ször

eltávolítására hölgyeknél, új méregmentes és ártalmatlan készítmény, amely csupán a szört pusztítja el, s a gyöngéd bőrt nem izzgatja. 5996
Egy üveggel 1 ft 50 kr.

Römhild (Thüringia).
Rottmanner J.,
gyógyszerész.

Kapható és megrendelhető BUDAPESTEN

SVARCZ FRIDERIKÁ
illatszer-kereskedésében,
városház-ler 9., Maris-házár.

ZILTZER J.

Budapest, Dorottya-utca 5-ik sz.

Magyarországban az egyedüli 5979

drágakő-kösző ülése és kökereskedése,
a hol drágakövek és fél-drágakövek legszebben mintázattak, egybekötve

vész-, domborító- és műnyomdai intézettel és pecsétbélgyárral,
minden e szakmához tartozó munkák a legutányosabb eredeti áron készítettnek.

Művezető: **SILBERMAN H.**
drágakő-összeállító és vésnök.

Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Az ECKSTEIN-féle

befőttes hólyagpapiros,

kiváltságos alkalmas a befőttes üvegek bekötésére, az eredeti gyári védjeggyel ellátva, mint már számos évek óta, úgy az ez évi időnyre is a legutányosabb eredeti gyári árak mellett kapható

Posner Károly Lajos,

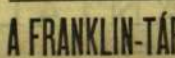
csász. kir. udv. papiros és íróeszköz szállítónál. 5998

! CLARIDAD!

(Természetes hajfesték.) 6000

Mint egyedüli és kizárólag biztos hatással szor ismeretes, mely 8-10 nap alatt a hajnak eredeti természetes színt, akár fekete, barna vagy szőke, visszaadja s a fejbőrre 5-8 nap alatt teljesen megszűnteti. — NB. A CLARIDAD nem okoz foltokat, és sem a fejbőr, kezeket vagy ruhákat nem szennyez, nem szennyezi be. — Egy palack CLARIDAD használati utasítással együtt 1 ft 50 kr.; csomagolás külön 15 kr.; postai utánvét mellett szállítja Bezeredy Gusztáv Bécsben, veridung. Kärntnerstrasse 48. — Lettiek: Brannben Eder F. gyógyszer., Búcs-egressse: Budapestben Radocsy és Bányai gyarmatár-kereskedésükben, Koronaherceg-utca 11.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

ELBESZÉLÉSEK.

Irta

CSIKY GERGELY.

Ára füzve 2 forint.

TARTALMA: Gombos ur válópöre. — A végrehajtó. — A félelmes szomszéd. — A 233-dik szám. — A kis Viola. — Hérvadt koszoruk. — Maláta ur karácsonyfája. — Vasuti történetek. — A betegápoló. — Zavaros történet. — Az új lakó titka. — Az aranyhaj. — A bárány és bankár. — Palotán. — Kisvárosi pletyka.

TÜNDÉRMESÉK.

A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva.
Ára füzve 50 kr.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 12 ft / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 ft / félévre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 ft / félévre — 3 *
Külföldi előfizetésekhöz a postaiilag megjelölt vitélyi ir. csatolandó.

29-ik szám 1880. BUDAPEST, JULIUS 18. XXVII. évfolyam.

CSENGERY ANTAL.

(1822—1880.)

CSENGERY ANTAL ravatalánál, e rémletes siri világitás árnyaiban borult sötét háttérből, egy ritka szép és nagy életnek, összhangzatossága által szép, sokoldalúsága által nagy életnek a képe tűn föl lelkünk előtt.

A kik közelről vagy távolról ismerték, a kik tisztelték és szerették, — s ki nem ismerte e hazában? és ha ismerte: ki nem tisztelte és szerette? — el fogják ismerni, hogy az Eötvös és Szalay egykori bajtársában, a Deák Ferencz eszméi és küzdelmei osztályosában, ez elköltözött nagyjainknak hozzájuk egészen méltó barátját, s a legmagasabb szellemű, a legnemesebb szívű, a legszeplőtlenebb jellemű emberek egyikét siratjuk ma.

Ravatalára családja tagjai borulnak; a m. tud. akadémia csarnokában van az fölállítva; a magyar földhitelintézet, a fővárosi hatóság és képviselő testület, a munkájában épen szünetelő törvényhozás, távolbéli idesietett választói, s a kormány tagjai sorakoztak tetemei körül; s a kormány és a közélet kiváló emberei állják körül. — Megannyi emlékeztető a nagy és fontos helyre, melyet ő közöttünk elfoglalt, a széles körre, melyet sokoldalú tevékenységével egészen betöltött, — s a nagy őrre, melyet maga után hagy.

Mi volt családjának Csengery Antal? Egy szóval meg lehet mondani: *mindene*. De hiszen ezt másokról is, ezer másokról, el lehet mondani. Csak igen kevesekről abban az értelemben s oly mértékben mint róla. Nejének ő nemcsak ifjúkora szerelmét, férfi-kora ragaszkodását s a kölcsönös becsülésben megszilárdult érzelmeit, — gyermekeinek nemcsak életét, nevet és nevelést adott, mint jó férj és apa a köznap életben is teszi. Ő fölemelte őket arra a magaslatra, a melyen maga állott, részt adott nekik dicsőségéből, nevének fényével elárasztotta családját s körülsugározta azt, mint a nap fénye a hegyormot, melyet legközelebb talál s dicsfénybe von, mint az Úr a csipkebokrot, a melyben jelen volt. A kik ismerték családi életét s mint meghitt barátok léphettek át házi szentélye küszö-

bét, jól tudják: hogy lelkének fénye legelőször övére esett s szívének melege úgy hatotta át háza belsejét, mint a tűzhely, mely a szoba közepén áll, s mely mellett a legjobb és legmelegebb hely azoké a keveseké, a kik körülállhatják. Ha őt e körben láttuk, azt hihettük volna, hogy kizárólag a családi életre van teremtve, páratlan gyöngédségével, egyszerű háziasságával s a szeretet ama végtelen kincsével, mely szívét egészen övének adta, a családapai szeretet ama csodálatos kenyerékp, mely a költő szerint részre oszlik, hogy szerettei minden-

kének jusson s mégis egész marad, és egész jut mindeniknek. A komoly férfi gyermekei s unokái körében gyermekké vált, a sanyaru tudomány szolgálatában ridegnek látszó arca vonásai meglágyultak s szemeiből a jóság és szeretet tündérfénye mosolygott. De ha egész szívét és szeretetét családjának adhatta, idejéből csak keveset áldozhatott annak. Nagy munkát végzett életében, mint csak kevesen; s e munka töltötte be egész életét, kora ifjúságától fogva csaknem halála perczeig. Mikor már járni nem tudott s keze nem bírta

Csengery Antal

* Életrajz helyett adjuk e rövid gyászbeszédet, melyet Szász Károly akad. r. tag, a család kívánságára s egyszerűsége miatt a csodálatos megismeréséből s ennek nevében az akadémiai csarnokban fölállított ravatal fölött tartott. Élet- és jellemrajzot az elhunytól több ízben adtunk; legkimerítőbbet Gynai Pál tollából, s a Vasárnapi Ujság 1873. évi 49-ik számában. Szerk.